

POLIITIKA

Lootus ministriks saada täitis

Keskerakonna sotsiaalministri-kandidaat **Tanel Kiik** tõdes, et on oodanud, et temast võiks ühel ilusal päeval minister saada. Selles, et tähtis amet jõuab kätte just nimelt nüüd, ta siiski nii kindel ei olnud. ▶ 10

INVESTOR

Vananemine on võimalus rikastumiseks

Elanikkonna vananemine ter- ves maailmas tähendab suure- nevat vajadust teatud tüüpi tee- nuste järele, mis annab omajagu võimalusi heaks investeeringuks. Tuleb aga teha valik, sest mitte kõik pole võrdse kaaluga. ▶ 14-15

TIPPKOHTUMINE

Euroopa Liit sai Hiinalt väikse lobivõidu

Selle nädala teisipäeval peetud Euroopa Liidu ja Hiina tippkoh- tumine tõi eurooplaste jaoks pi- sikese võidu. Selle kõrval näib Ameerika Ühendriikide presi- dent Donald Trump suure kaota- jana. ▶ 7

PÄEVA TEGIJA ▲

Ratas võib täita hulle unistusi

Täna avatakse kaubanduskeskuse T1 Mall of Tallinna katusel vaateratas, mis näitab pealinna 120 meetri kõrguselt. T1 juhi ja arendaja Pro Kapital Grupi ju- hatuse liikme **Allan Remmelkoore** sõ- nul saab avamisega täidetud aastateta- gune hulluna tundunud unistus siduda kaubandus ja meelelahutus tervikuks. 27 gondliga ratas on avatud iga päev 10-22. Tavapilet maksab 10 eurot. Gondlis- se mahub kuus inimest, sinna pääseb ka ratastooliga. Rat- ta ehitas Hollandi pereet- tevõtte Mondial Rides. Ehi- tus koos taristuga maksis 5-6 miljonit eurot, mil- lest EAS eraldas 1,4.

Ärip30v

Ausalt ja kartmatult

Neljapäev, 11. aprill 2019
nr 71 (6137) 3,90 eurot

EUR/USD
1,125 ▼

USD/EUR
0,888 ▲

EUR/SEK
10,442 ▲

EUR/RUB
72,52 ▼

Nord Pool
47,97 ▲

Euribor
-0,231

SKEEM

Prügimajanduses vohab anarhia

Nahaalsed äri- mehed teenivad miljoneid eurosid, kuhjates ebaseaduslikult tuhandeid tonne jäätmeid. Seadusekäed jäävad kuritegevuse avastamisel ja karistamisel lühikeseks. ▶ 4-6

◀ Betooni põigus Tallinnas võis loa järgi ladustada kuni 450 tonni jäätmeid. Ligi aasta hiljem avastas inspektor sealt jäät- meid hoopis suuremas mahus.

FOTO: ANDRAS KRALLA

ROIGASAEDADE valmistamine ja paigaldamine

ROIGASAIAD OÜ

- tel 509 2933
- info@roigasaiad.ee
- www.roigasaiad.ee

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Tulevane minister annab aru

7.00-10.00 "Hommikuprogramm". Politoloog Viljar Veebel räägib, kuidas jagunevad kohad Euroopa Parlamendis Eesti erakondade vahel. Uuest ja suurimast laienemisetapist teatanud Technopolis Ülemiste juht Gert Jostov räägib linnaku plaanidest. Eesti parima teenindaja konkursi eestvedaja Tairi Leis räägib, mida saab ettevõtja teha, et tema klienditeenindajad pakuksid parimat teenindust. Külla tuleb võimalik majandusminister Taavi Aas, kes räägib, mida ettevõtjale olulist ta uues ametis teha plaanib. Programmi veavad Ken Rohelaan ja Rivo Sarapik.

11.00-12.00 "Globaalne pilk". Kuidas reklaamida tooteid ja teenuseid rahvusvahelistel mesidel. Saates on külas mobiilmakselahendusi pakkuva Fortumo juhatuse liige Andrei Dementjev. Külas on ka EASI ettevõtluskeskuse direktor Tanel Rebane. Saadet juhib Liis Amor.

12.00-13.00 "Fookuses: europarlamendi valimised". Mis mõju on valimistel. Saates on külas ettevõtja ja majandusekspert Raivo Vare ning Euroopa Komisjoni Eesti esinduse juht Keit Kasemets. Saatejuht on Priit Pokk.

13.00-14.00 "Nimed müügitahvil". Reaalsete eesmärkide seadmine ja teiste kaasamine eesmärgistamisse. Saadet juhivad Urmas Kamdron ja Silver Rooger.

15.00-16.00 "Viimane mudel". Kõneleme IT-haldusest läbi turvafirma Securitas kogemust. Saates on külas Securitase tegevjuht Raimo Heinam ning Telia ärikliendi üksuse direktor Tarmo Kärsna. Saatejuht on Priit Pokk.

► Äripäeva raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel **92,4 MHz** ning igal pool mujal Äripäeva veebi kaudu.

Häid majandusmõtteid hoiab liinil Tallink!

**ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELID | SOOJAKUD
PIIRDEAIAD | TRIBÜÜNID
ILMASTIKUKAITSED | LAOHALLID
MÖÖBEL ÜRITUSTELE**

RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS

tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

▲ Finantsinspektsiooni juhatuse liige Andre Nõmm, juhatuse esimees Kilvar Kessler ja rahapesu tõkestamise ning makseteenuste järelevalve osakonna juht Matis Mäeker. FOTO: LIIS TREIMANN

RAHAPESU

Finantsinspektsioon sõelus pangad läbi

Täna andis finantsinspektsioon meediale ülevaate eelmise aasta lõpus ja selle alguses pankadele tehtud erakorralisest rahapesu tõkestamise kontrollist. Kokku kontrollis inspektsioon 16 Eesti panka ja välismaa panga filiaali.

JAANUS VOGELBERG
jaanus.vogelberg@aripaev.ee

Äripäev

Kontrolli käigus hindas finantsinspektsioon, kuidas pangad tuvastavad oma äritegevusega seotud riske, milline on nende riskiisu ja äristrateegia ning milline on kliendiportfell eelkõige kõrge riskiga äri-segmentis.

Meediale korraldatud tutvustusel jäid inspektsiooni juhatuse liige Andre Nõmm ja juht Kilvar Kessler endale omaselt ettevaatlikuks ja valisid hoolega sõnu. Hoollimata kohalviibinud ajakirjanike survest ei soostunud Nõmm ja Kessler rääkima faktidest – mitmes pangas probleeme tuvastati, mis laadi need olid, kas tehti ettekirjutusi ja nii edasi. Võimalikest arengutest lubati teada anda siis, kui selleks on õige aeg.

Eile kirjutas Dagens Nyheter, et Euroopa Keskpang hakkas uurima Swedbanki tegevust Eestis. Sisuliselt tähendab see üleeuroopaliste alluvussuhete tõttu, et reaalse uurimistööga hakkab tegelema just finantsinspektsioon. Panka süüdistatakse selles, et Balti harust on läbi voolanud miljardeid dollareid kahtlast Vene raha.

Detailne kontroll

Kontrolli tegi finantsinspektsioon seekord aga tavatult detailselt. Tavaliselt kordab inspektsioon igal võimalusel, et nende roll pole mitte uurida kuritegusid, vaid teha abstraktsemal tasandil kindlaks, kas pankades on kontrollisüsteemid õigesti üles ehitatud. Kessleri sõnul mindi nüüd aga nii-öelda kliendi tasandile – näiteks küsiti seitsme riskantsema panga juhtidelt otse, kas nad üldse teavad, kes mõni nende panga suursuurt klient on ja mis äriaga too tegeleb. "Sa

ei saa mitte teada – siis sa kas ei oska või ei sobi," märkis Nõmm.

Üldiselt on finantsinspektsiooni juhtide kinnitusele olukord mitteresidentide teenindamise aspektist siiski paranenud. Sääraste klientide osakaal on panganduses 2014. aasta lõpust langenud 19,10 protsendilt 7,91 protsendile (2018. aasta lõpu andmetel), väga kõrge riskiga jurisdiktsioonide (sh offshore) arvel aga 8,50 protsendilt vaid 0,46 protsendile.

Päris korras panganduses asjad aga pole. Kessler viitas, et teatud pangad on küll riskantsed kliendid minema saatnud, kuid nende riskikontroll ei pruugi endiselt olla piisav. Ta tõi ka näite – rõhutades, et tegemist on juhtumiga minevikust –, kus ühe panga juhtfiguurid olid deklareerinud riskantsetest klientidest vabanemist, kuid hiljem tasahilju sarnaseid kundesid jälle teenindama hakanud. "Oleme andnud indikatsioone, et me nalja ei tee," hoiatas Kessler trikitamise eest.

Vaja karmimaid seaduseid

Inspektsioon pole sugugi rahul praeguse seadustiku leebusega. Etteheiteid on terve rida: tarvis oleks tõsta liiga madalaid trahvimäärasid, juurutada halduskaristuste kontseptsiooni, mis teeks pankade karistamise lihtsamaks, ning sisse seada ka korralik vilepuhujate regulatsioon. Kessler märkis, et mõnel pool maailmas makstakse vilepuhujale lausa tasu, kui tema toodud informatsioon viib süüdimõistva otsuseni.

Samuti on inspektsiooni sõnul vajalik tõsiselt analüüsida virtuaalvääringutega tegelevate ettevõtete kasulikkust ja vajalikkust Eesti riigile. Nimelt on väga levinud skeem, kus sääraseid firmasid on küll Eestisse registreeritud, kuid reaalse tegevuse – näiteks klientide petmine – toimub välismaal. Kessler eristas siin kahte tasandit: esiteks

klassikalised kelmused, mida on lihtsam tuvastada, teiseks aga "hardcore", näiteks krüptovara varastamine. Ta tõdes, et siin on inspektsioonil veel arenguruumi – muu hulgas napib valdkonnaspetsiifiliste teadmiste töötajaid.

Inspektsiooni ressursid on endiselt piiratud ka "klassikalise" rahapesu vastu võitlemisel. Veidi on olukord siiski paranenud: kui kunagi tegeles rahapesuga kogu inspektsiooni peale vaid kaks inimest, siis nüüdseks on neid seitse ja nad tegutsevad ka eraldi üksusena.

Kodumaiste pingutuste kõrvalt teeb finantsinspektsioon lobi ka üleeuroopalise järelevalveasutuse loomiseks. Baltimaade karmid kogemused võivad Euroopa Liidu partnerite veenmisel osutada siin heaks argumendiks. "Eitusfaas on läbi," oli Kessler optimistlik.

Pensionäri ei pea pitsitama

Märtsis rääkis Kessler Äripäevale, et vähemalt mõni pank teeb järelevalvet lausaliselt selle asemel, et keskenduda tõelistele riskidele. "Meie arvates on ebaprofessionaalne näiteks, kui pank rakendab sama karmi riskikontrolli iga kuu üksnes kohalikest Selve-rist toitu ostva ja kommunaalmakseid tegeva pensionäri suhtes ning väliskaubanduses väga aktiivse suure rahakäibega välismaal registreeritud ettevõtja suhtes," märkis ta toona.

Ka Andre Nõmm nõustus, et pangad ei peaks lihtsaid inimesi pitsitama. Samas ei uskunud ta, et tegemist oleks pankade nii-öelda passiiv-agressiivse käitumisega täita reegleid vaid formaalselt. "Ootame targemaid, põhjalikemaid lahendusi. Ei usu, et pangad pahauskelt teevad seda. Nad pigem kardavad," märkis Nõmm, viidates rahapesu teema aktuaalsusele ja pankade hirmule trahvide ees.

MEESKONNATÖÖ SEIKLUSED JA KOOLITUSED

www.360.ee

KONTORID SORTEERIMA!

- Sorteerimiskastid kontoriruumides
- Tühjendsusega pakendikonteiner õue

**Pane tööruumid keskkonda säästma.
Vaata lähemalt tvo.ee/kontor**

JÄÄTMESKEEM

Nahaalse prügikäri vastu riik hambutu

Jäätmeäri hämaramas otsas toimetavad ärimehed on avastanud kiire rahateenimise võimaluse. Mõne kuuga aetakse kokku ebaseaduslik prügimägi, pistetakse taskusse sadu tuhandeid eurosid ning koristamine jäetakse maaomanikule.

KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee

Äripäev

Majandusel läheb viimastel aastatel hästi ja ehitatakse hoogsalt. Eriti Tallinnas ja pealinna lähikümbruses. Ehitus- ja lammutusjäätmeid tekib palju. Kuhu need siis viia? Jäätmekäitlejate seas pole saladus, et aegajalt tekivad kohad, kus vastuvõtuhinnad on kahtlaselt soodsad.

Mõne aasta eest kirjutas Äripäev Tallinnas Silikaltsiidi tänaval riigimaale kuhjatud prügimäest. Pärast artikli ilmutamist algatati kriminaalasi, kuid erilist selgust uurimine pole toonud ning umbes 20 000 tonni jäätmete koristamiseks kulub maksu- maksja raha vähemalt miljon eurot.

Järgmine sarnases mastaabis ebaseaduslik prügimägi on kerkinud Betooni põiku Tallinnas. Korduvalt kriminaalkaristatud Mihhail Vomm (varem Boiko) taotles keskkonnametilt Betooni põik 2c asuval kinnistule jäätmeluba. Tema ettevõttele N&B Sorteerimiskeskus OÜ väljastatigi 2017. aastal luba ning selle järgi võis kinnistule korraga ladustada kuni 450 tonni ehitusjäätmeid. Jäätmeid tuli sorteerida angaaris ning platsil võis hoida vaid pealt kaetud konteinereid.

Mõne kuuga veeti plats täis

Kui keskkonnainspektsiooni inspektor ligi aasta hiljem, eelmise aasta märtsis, kohale läks, oli platsile kuhjatud 10 000–15 000 tonni jäätmeid. Kohe peatati jäätmete vastuvõtt.

“See veeti siia kolme kuuga – detsembrist 2017 kuni veebruarini 2018. Suurima koguse tõi Prügivedu.ee OÜ. Neilt tuli vahpeal kuni 25 autotäit juba sõelutud prügi päevas,” rääkis praegugi platsil toimetav Vomm.

Enda kinnituse kohapeal lihtsa sorteerijana töötav Vomm oli N&B Sorteerimiskeskuse omanik ja juhatuse liige 2017. aasta augustini, kuni ettevõtte liikus Artjom Zobintsevi nimele. Zobintsev oli sama aasta alul

KES ON KES Värvikas tegelane Mihhail Vomm

Kriminaalkorras süüdi mõistatud selle eest, et ta ühel 2012. aasta aprillikuu õhtupoolikul Tondi Selveri parklas noaga vehkis ning nädalapäevad hiljem ähvardas relvaga Tallinna-Tabasalu-Tallinna liinil sõitvat bussijuhti. Ta tõmbas relval kuuli rauda, suunas selle bussijuhi poole ning käskis tal bussist välja tulla. Külmi- ja tulirelvaga ähvardamise eest mõisteti tollal Boiko nime kandnud Vommile kokkuleppemenetluses poelteist aastat vangistust tingimisi.

Aasta hiljem oli uuesti kohtu ees, seekord jäi ta lühimenetluses süüdi kehalse väärkohtlemise paragrahvi järgi ning sai karistuseks poole aasta pikkuse vangistuse. Viimane karistus liideti eelmise karistuse ära- kandmata osaga ning kohus asendas vangistuse üldkasuliku tööga 1442 tunni ulatuses.

Aastal 2001 oli ta mõistetud süüdi kuritahtliku huli- gaansuse ning avaliku varguse eest isikute grupi eelneval kokkuleppel.

“Noorpõlve rumalused,” kommenteeris Vomm aastate taha jäänud karistusi.

Tühjendas ka korteriühistuid. Eelmisel aastal kirjeldas ETV Plussi uuriv saade “Insight”, kuidas Vomm on üle võtnud korteri- ja garaažiühistute juhatusi ning seejärel ühistud rahast tühjendanud.

ALLIKAS: ÄRIPÄEV

saanud Viru maakohtult väärteo korras karistuseks viis päeva aresti väikeses koguses narkootikumide omamise eest.

“Juhtus nii, et ATI Gruppi ei saanud enam jäätmeid viia ja mul ei tasunud sorteerimine ära. Panin firma internetifoorumites müüki. Helistajaid oli palju, kuid Artjom tuli ise kohale. Ega ta seda valdkonda ei tundnud,” rääkis Vomm.

Mõni kuu hiljem sai N&B Sorteerimiskeskuse omanikuks Läti elanik Aigars Dzenis. Ettevõtte menetlusdokumentide kättesaamiseks pädevaks isikuks oli määratud Jevgeni Mating.

Aastate eest jäi Mating kapole vahele, kui ta Põhja politseiprefektuuri Ida-Harju politseiosakonna vanemkonstaablinä koos juhtivinspektor Jevgeni Semjonoviga nõudis ja võttis alkaemaksu selle eest, et jättis seaduses ettenähtud korras vormistamata salakütuse veo.

Keskkonnainspektsioon on teinud ettekirjutusi ja mõistnud sunniraha N&B Sorteerimiskeskusele, et ettevõtte veaks ebaseaduslikult ladestatud prügi minema, aga see rong on läinud.

Lõpuks vastutab maaomanik

Seaduse järgi saab prügi ära vedama kohustada ka maaomanikku. Betooni põik 2c kinnistu omanik on Pranas Mickevicius, kellele on määratud 5500 euro suurune sunniraha. Pensionil olev ning juba aastaid Hispaanias elav Mickevicius tegeles varem väetisetransiidiga ning Betooni tänaval oli tema autotranspordifirma baas. Pronksõduri teistsaldamise järel ütles Venemaa partner päevapealt lepingu üles ning väetiseäri lõppes. N&B Sorteerimiskeskusega esindaja kaudu 2017. aastal rendilepingu sõlminud Mickevicius ütles, et sai kinnistule tekitatud ebaseaduslikust prügimäest teada eelmise aasta suvel. Veebruaris käis ta Eestis ja kohustus esimest korda Vommiga. Samuti olid tal kokkusaamised keskkonnainspektsiooni töötajatega.

Maaomanikule on probleem ülimalt suur ning lahendusena näeb ta Vomme pakkumist. Vomm asutas uue ettevõtte V-Sort OÜ ja püüab jäätmeluba saada, et jäät-

med ära sorteerida, väärtuslikum osa rahaks teha ja selle eest finantseerida ülejäänud osa äravedamist. Ilma jäätmeloata jäätmeid sorteerida ei tohi. 10 000 m³ jäätmete lihtsalt prügilasse viimine maksaks umbes 750 000 eurot. Mickeviciuse kinnitusest sellist raha tal ei ole.

Küll on tal etteheiteid ja küsimusi keskkonnainspektsioonile. “Kuidas on võimalik 450 tonni asemel ladustada 15 000 tonni või veelgi rohkem ning ametnikud tulevad platsile ettevõtte tegevust kontrollima alles aasta pärast jäätmeloa saamist? Miks mina peaksin nüüd maksma, kui riik pole järelevalvet teinud?” imestas Mickevicius.

Ta ei välistanud, et selliseid skeeme ja võtteid kasutab organiseeritud kuritegevus ning seda peaks uurima politsei.

Ka Vomm viitas, et kogu asja taga võis käia suurem mäng. Kas maaomanik lasti lihtsalt üle? “Selles oligi asja mõte,” sõnas Vomm ja kinnitas, et tema selle taga ei olnud ja ta pole seda raha saanud. “Vaadake mind, kas ma töötaksin siin traktori peal edasi, kui oleksin selle raha saanud?” küsis töötunledes Vomm ja näitas oma mustade küünealustega käsi.

Panete käe südamele, et teie südame- tunistus on siin puhas? Vomme pilk liigub enne “Muidugi!” vastamist korraks kõrvale.

Ohtlikke jäätmeid täis

Kirjade järgi on Betooni tänavale veetud ehitus- ja lammutusjäätmed, mis ei liigitu ohtlike jäätmete alla. Seetõttu ei ole prokuratuur näinud põhjust kriminaalasja algatamiseks.

Vomm aga kirjeldas üsna värvikalt, mida ta kuhja ringi tõstes traktoriroolis oma silmaga nägi ja ninaga tundis. “Siin on nii värvipurke, rehve, montaaživahu purke, gaasiballoone, eterniiti, ruberoidimastiksit, keevitustolmu ehk kõike, mida ehitusobjektidel konteinerisse visatakse. Kui kaevasime päästeameti ettekirjutusel märke vahetäi- ku, siis keskel oli selline lahustihais, et paarimehega saime kumbki traktorikabiinis 15 minutit olla ja siis tund aega pausi. Seal olid mingisugused värvimistehhi pühkimise kaltsud, mis nii haiesid,” sõnas Vomm.

”Vaadake mind, kas ma töötaksin siin traktori peal edasi, kui oleksin selle raha saanud?”

▲ N&B Sorteerimiskeskuse asutaja Mihhail Vomm kinnitab, et tema pole ebaseaduslikust prügilaarist mingit kasu saanud.

FOTO: ANDRAS KRALLA

”Kuidas on võimalik 450 tonni asemel ladustada 15 000 tonni või veelgi rohkem ning ametnikud tulevad platsile ettevõtte tegevust kontrollima alles aasta pärast jäätmeloa saamist?”

Prügimäeks muudetud Betooni põik 2c kinnistu omanik Pranas Mickevicius

Riskivaba skeem

ARGO LUUDE
Eesti Keskkonnateenuste juhatuse liige

Jäätmeäri ebaseaduslikus otsas on praegu üsna lihtne tegutseda ja suurt raha teenida, sest kontroll on nõrk ja karistused naeruväärsed.

Kõige lihtsam ja samas meeletult tasuv on selline ehitusjäätmete käitlustegevus, et kõigepealt leia mõni loll, kellelt saad maatükki rentida, veel parem, kui leiad lolli, kes sinult mingit garantiid ka ei küsi, ja taotle jäätmeluba. Polegi oluline, kui suure koguse peale see jäätmeluba on. Siis vea see maatükk nii kiiresti täis, kui vähegi saad. Riigi võimekus seda avastada on suhteliselt nadi ja eriti jääb riik hätta, kui kokkuvedajat ei ole võimalik otseselt tuvastada.

Mis rahast me sellise äri puhul räägime? Tallinna prügila vastuvõtuhind on 63,50 eurot pluss käibemaks ja praegu ongi ehitusjäätmete legaalne käitlushind enam-vähem samas suurusjärgus. Kui sina tekitad platsi ja võtad vastu näiteks 40 eurot või 45–50 eurot tonn, siis selge see, et selle hinnaga on toojaid küll ja veel. Kui sa võtad 10 000 tonni vastu, on see vähemalt 400 000 eurot, kui võtad 20 000 tonni, on see 800 000 eurot. See on suur raha. Vanasti, kui vastuvõtuhinnad olid madalad, ei tasunud see jama ära. Nüüd on hinnad läinud üles ja kahe-kolme kuuga võid sa

miljoni teenida, praktiliselt millegagi riskimata.

Juriidilise keha müüd aga tankistile maha. Samal ajal rendid uue firma alt uue platsi ja äri jätkub. Keskkonnaamet ja keskkonnainspektsioon ei ole suutnud selliseid asju kinni panna. See, mis Betooni põigul tehti, pole mingi erand. Täna me teame, et Peterburi tee kerkiavad kuhjad. Veel oleme kuulnud, et kuskile Maarduse veetakse ehitusjäätmeid kokku. Selliseid kohti kerkib nagu seeni pärast vihma.

Täna seadustikuga ongi väga raske neid tegelasi vahele võtta. Kui mõne kuuga on võimalik teenida miljon eurot, siis väärteomenetlus on nende näljanumber. Karistust ju sisuliselt ei järgne. Silikaltsiidi tänaval seisab kuhi ju siiaaani. Kas keegi on saanud selle eest karistuse, mis oleks ka karistus ja oleks kedagi pannud mõtlema, et ma enam nii ei tee? Vastupidi, elu näitab, et võidki nii teha ja sinuga ei juhtu midagi.

Riik on nii hambutu. Tagatiste teemat oleme käinud jäätmekäitlejate liiduga mitme keskkonnaministri juures rääkimas, samuti ametnikega. Kõik ütlevad, et see on hea mõte. Selle asemel, et muudatus kiiresti ära teha, telliti uuring ning selles jõuti geniaalsele tulemusele, et deposiit võib vähendada ebaseaduslikku ladestamist.

„Kui mõne kuuga on võimalik teenida miljon eurot, siis väärteomenetlus on nende näljanumber. Karistust ju sisuliselt ei järgne.“

Eesti Keskkonnateenused juhatuse liige Argo Luude

Kahe juhtumi taga sama ettevõtjaga seotud firmad

Nii Silikaltsiidi kui ka Betooni põigu ebaseaduslike prügilate jäätmed pärinevad suures osas ettevõtelt, kelle taga on Tarmo Tääker.

Mihhail Vommi sõnul vedas suurima koguse Prügivedu.ee OÜ. „Neilt tuli vahepeal kuni 25 autotäit juba sõelutud prügi päevas,” rääkis ta.

Prügivedu.ee juhatuse liige Tarmo Tääker ütles, et Vomm vassib sõelutud prügi kohta. „Meie vedasime otse ehitusobjektidelt selle sinna,” sõnas ta.

Ka lükkas Tääker ümber jäätmeäri ringkondades leviva info, et kuna firmal oli kohustus Volta tänaval asuv angaar tühjaks teha, siis viidi seal sõelutud jäätmed kiiresti Betooni tänavale.

„Betoonis oli jäätmekäitluskoht nagu iga teine. Kui meie sinna vedasime, siis oli seal jäätmeluba olemas. Nad ise võtsid meiega ühendust, pakkusid välja, et võite tuua. Pakkusid ka hinna. See oli umbes 15–20 protsenti odavam kui Jõelähtme prügilas,” rääkis Tääker.

Tema sõnul vaatasid nad N&B Sorteerimiskeskuse taga olevate isikute tausta, aga midagi kahtlast silma ei jäänud. „Kahju, et nii on läinud. Ma ise ka ei saa aru, kuidas nii saab teha, et jae-

takse asjad laiali. Kui me sellest teada saime, siis lõpetasime sinna viimise,” lisas Tääker.

Tääker oli seotud ka OÜga Prügivedu Grupp, kes vedas Silikaltsiidi tänaval asuva angaari jäätmeid täis. Seejärel võttis äri üle Pakendihaie OÜ. Eramaal asuv angaar tehti tühjaks ja umbes 20 000 tonni jäätmeid lükati kõrval asuvalle riigimaale, kus see siiaaani oma saatust ootab.

Pakendihaie tollane tegevdiirektor Aivar Lõhmus (mitte ajada segamini Väätsa Prügila juhi Aivar Lõhmusega – toim) ütles 2016. aasta suvel, et tema kaela ei saa seda jama seal ajada. „Minul ei ole Silikaltsiidi 9 prügiga mitte mingit pistmist,” leidis ta, riigimaa vedas tema sõnul omal ajal täis Prügivedu Grupp.

Tääker ütles toona, et andsid kogu asja Pakendihaile üle ja nendega ei tohi seda seostada.

Keskkonnainspektsiooni Harju büroo juhataja Neeme Kass märkis, et kui nad avastavad mõnel jäätmeluba omaval ettevõttel liiga suured kogused platsil ja koostatakse ettekirjutus, siis need liigsed kogused kipuvad liikuma teise kohta ja probleem liigutatakse kellegi teise õuele.

PlasmaPro

Uus fiiberlaser 6 kW

www.plasmapro.ee

**LASERLÕIKUS
PLASMALÕIKUS
GAASILÕIKUS
PAINUTUS**

Staadioni 2, Paikuse | Plaadi 1, Pärnu
info@plasmapro.ee | www.plasmapro.ee

LADUKS

www.laduks.ee

**TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED**

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

JÄÄTMESKEEM

Prügipäätide karistused ebapiisavad

Keskkonnainspektsiooni Harju büroo juhataja Neeme Kassi sõnul on kahtlaste ettevõtete taga organiseeritud kuritegevus ning praegused karistused pole piisavad, et mõjutada nende käitumist või tagada kahjude hüvitamist.

KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee

Äripäev

Keskkonnainspektsiooni töötajad jõudsid Tallinna Betooni põik 2c kinnistule 2018. aasta märtsis, kui jäätmeloa saamisest oli möödunud ligi aasta. Neeme Kass ütles, et objekt ei olnud keskkonnainspektsiooni 2017. aasta tööplaanis, sest tööplaan oli loa väljastamise hetkeks kinnitatud. "Keskkonnaametilt me mingit eraldi teavitust sellise loa väljastamise kohta ei saa. Lisaks ei laekunud 2017. aastal selle objekti kohta meile ühtegi kaebust," selgitas ta intervjuus.

Kuidas keskkonnainspektsioon hindab riske ning valib, kus ning kui tihti tuleb kontrollimas käia? Me teeme riskide hindamist vastavalt kogemusele ja teistelt jäätmekäitlejalt laekunud infole. 2018. aasta tööplaanis nägime ette olulise riskina sellised ehitusjäätmete nn vaheladustamise/sorteerimise kohad, kuhu tegime rohkem kontrolle.

Selge on see, et kui jäätmeluba on väljastatud Harjumaal ca 300 objektile ja registreerimistöönd ca 800-le, siis neid kõiki pole meie ressurssidega võimalik saajaprotsendiliselt füüsiliselt kontrollida. Eelduseks ongi siis tõhus riskianalüüs kontrolli teraviku suunamisel ja paindlikkus ressursside ringijaotamisel vastavalt probleemi olemusele ja ulatusele.

Märtsiks 2018 oli juba ebaseaduslik prügilas Betooni põiku kerkinud. Millised on olnud keskkonnainspektsiooni sammud ja võimalused kedagi vahele võtta ning miks ei ole algatatud kriminaalasja? Kuna meie riik ei ole seadustes käsitletud selliste jäätmete suures koguses kokku ladestamist keskkonnale või inimese tervisele ohtlikuna, siis ei ole ka prokuratuuril olnud seni selget alust kriminaalasja algatamiseks.

Kui need jäätmed sisaldaks kindla faktina mingeid ohtlikke aineid ja selle tõttu oleks risk põhjavee saastumiseks või mingi kaitsealuse liigi kahjustamiseks, siis see alus oleks olemas. Ehk siis meie võimalus on menetleda seda haldusmenetlusena (sundida ettevõtet viima kogused loa piiridesse) ja väärteomenetlusena (loanõuete rikumine) ja seda me oleme täpselt meie volituste piires teinud.

Selle juhtumi ja ka mitme teise juhtumi puhul me näeme samas, et ettevõtte vahetab kiirelt omanikke, varasid pole ja selge on see, et väärteomenetlustega siin kedagi mõjusalt vastutama panna ei ole realistlik. Kindlasti oleksid kriminaalmenetluse toimingud süüdlaste väljaselgitamiseks oluliselt efektiivsemad ja ka karistused vastutuse mõttes tõsiselt võetavamad.

Milline on olnud suhtlus Betooni põigu kinnistu omaniku Pranas Mickeviciusega ning kas talle on antud tähtaeg prügi likvideerimiseks? Kinnistu omanik on meiega suhelnud, samas on ta meile ka väitnud, et Mihhail Vomm, kes on meil väärteomenetluses üks menetlusalustest isikutest, korraldab ühel kinnistul tema volitusel jäätmete sorteerimist justkui nende koguste vähendamiseks. Oleme N&B Sorteerimiskeskusele, aga paralleelselt ka maaomanikule, koostanud ettekirjutuse jäätmete äraveoks. Tähtaeg oli eelmise aasta 14. september.

Kuna ettekirjutust ei täidetud, määrasime ettevõttele neljal korral sunniraha, mis on täitevmenetluses. Aga siit edasi vastutabki kinnistu omanik territooriumi puhastamise eest. Hetkel on temalt saadud tagasi-

▲ Keskkonnainspektsiooni Harju büroo juhataja Neeme Kass töödeb, et seadus ei võimalda praegu keelduda jäätmeloa andmisest ka väga kahtlastele ettevõtetele.
FOTO: ANDRAS KRALLA

TASUB TEADA

Kiired lahendused räpase prügiäri lõpetamiseks

1. Jäätmeseadusesse rahalistes tagatistes.

Esimisel võimalusel tuleks jäätmeseaduse mõned olulised punktid ära muuta, täiendada. Oluline oleks kehtestada toimiv rahaliste tagatiste süsteem jäätmeluba taotlejatele/omavahelisele ettevõtetele, mis võimaldaks rahalise tagatise olemasolu nõude kaudu tekitada teatud lisagarantii. Kindlasti looks see kurjategijatele rohkem riske, aga riigile samas rohkem paindlikkust rikumise korral mingigi raha kätte saada.

2. Loata jäätmeteladustamine kuriteoks.

Tuleb muuta/täiendada karistusseadustiku paragrahvi, mis võimaldaks lugeda oluliseks keskkonnakahjuks näiteks jäätmete teatud suures koguses (st kas loata või loa raamidest väljuv) ladustamine, põletamine jne. Keskkonnainspektsioonile tuleb anda selge menetlusvolitus ning ka õigused ja ressursid jälitustoiminguteks keskkonnakuritegude uurimisel.

3. Keskkonnaametile rohkem ressursse ja õigusi.

Keskkonname-

tile tuleks anda oluliselt rohkem ressursse loataotluste põhjalikuks analüüsiks ja rohkem kaalutusõigust asjakohaste tingimuste kehtestamiseks või loa muutmiseks. Keskkonnainspektsioonile tuleks anda ressursse tingimuste täitmise kontrollimiseks. Mitmes riigis maksavad näiteks ettevõtted ka taotluste menetlusteks ja ka hili-semateks kontrollideks tehtavad kulud riigilõivuna kinni.

4. Kohalikule omavalitsusele selgem roll.

Tuleb täpsustada kohaliku omavalitsuse ülesandeid

jäätmevaldkonna rikkumiste menetlemisel. Praegu võtab ressursi ka tegelemine väikeste prügitajatega ehk menetletakse samamoodi juhtumeid, kus inimene veab lihtsalt kotti olmeprügi metsa alla ja keegi esitab selle peale kaebuse. Näiteks Tallinnas on suudetud anda see ülesanne munitsipaalpolitsei ametile. Harjumaal on tegelikult väga palju omavalitsusi, kes väga aktiivselt jäätme probleemidega tegelevad, kahjuks on ka neid, kus soov ja võimekus võiks olla parem.

ALLIKAS: KESKKONNAINSPEKTSIOONI HARJU BÜROO JUHATAJA NEEME KASS

side, et tema ei teadnud sellisel määral ebaseaduslikust tegevusest midagi ja miks ta peab maksma kellegi poolt kokku kuhjatud jäätme hunnikute äraviimise eest.

Ma vastaks, et see on seadusest tulenevalt siiski ka maaomaniku vastutus ja kui maatükk renditakse välja ilma asjakohaste õiguslike ja rahaliste tagatisteta, siis tuleb nende tagajärgedega ka ise tegeleda ja vastutada. Tähtaeg maaomanikule prügi likvideerimiseks on selle aasta august. Meie hinnangul on see realistlik tähtaeg.

Tallinnas ja Harjumaal on päris palju prügiäris toimetavaid ettevõtteid. Kui suur on keskkonnainspektsiooni Harju büroo võimekus neid kontrollida? Meil tuleb keskkonnainspektsioonis lisaks ebaseaduslikele jäätmekäitlejatele tegeleda ka salaküttide, ebaseaduslike kalapüükide, metsaraiete, saastavate tehastega ja veel ca kümne valdkonna järelevalvaga. Harjumaal büroos töötab lisaks minule 21 inspektorit, mis piirkonda koondunud ettevõtete ja elanike arvu ning probleemide laia skaalat arvestades ei ole piisav, sest tegeleda tuleb kõigi kaebustega.

Peamine on siiski, et sedalaadi jäätmekäitlust harrastavaid ettevõtteid tuleb pidevalt juurde ja me tegeleme enda niigi väheste ressurssidega liiga palju tagajärgedega, mitte ennetusega. See on riigile kindlasti mitu korda kallim tegevus.

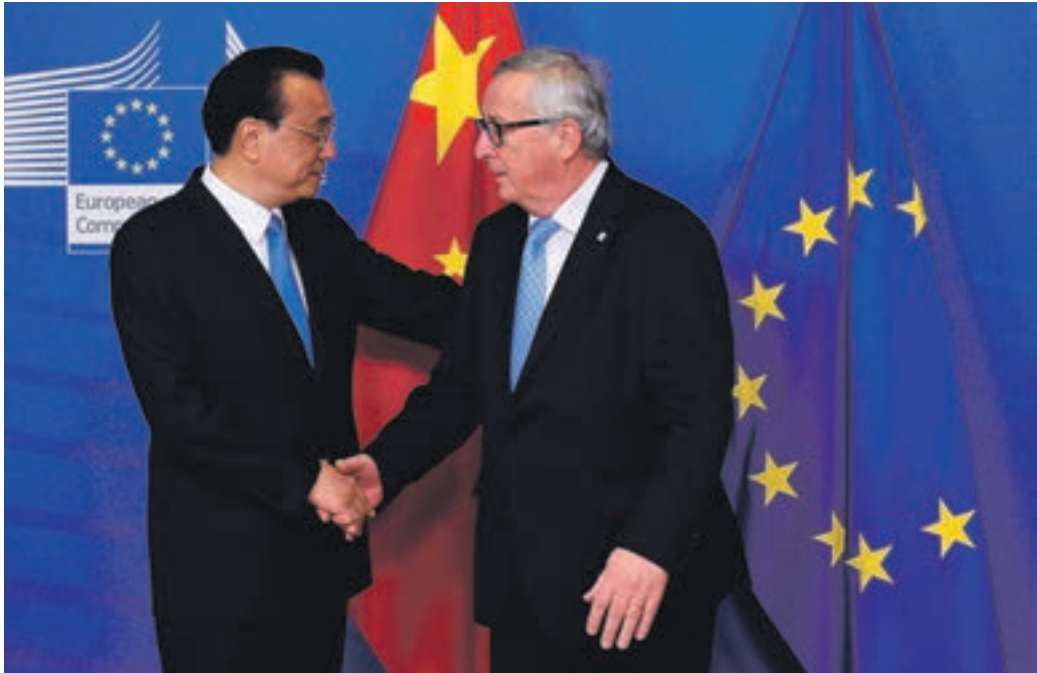
Keskkonnaametil ei pruugi seadusest tulenevalt olla isegi õigust väga kahtlastele ettevõtetele loa andmisest keelduda, kuigi on selge, et ettevõtte taga ei ole mingit parimat võimalikku tehnoloogiat keskkonnasõbralikuks käitluseks, juhatuse liikmed on eelnevalt kriminaalkorras korduvalt karistatud isikud ning mingit vara ettevõtte pole.

Meie hinnangul on selliste ettevõtete puhul tegemist organiseeritud kuritegevusega, kus inimestelt ja ettevõtetest võetakse raha jäätmete kokkukogumise eest, samas varjatakse sellega seotud tulusid, ei makseta makse ja tekitatakse lisaks keskkonnale oluline kahju. Kindlasti eeldab selliste isi-

kute tegevusega võitlemine ka ametiasutuste (politsei, maksu- ja tolliamet) vahel rohkem koostööd.

Sellised skeemid tekitavad ka ebalausat konkurentsi jäätmekäitlusturul, sest ebaseaduslikud jäätmekäitlejad võtavad jäätmeid vastu ka madalama hinnaga kui näiteks seaduslikud käitlejad, kes on enda tehnoloogiasse ja keskkonnahoiu saavutamisse olulisel määral investeerinud.

Kuna karistused on üsna leebed, võrreldes teenitava kasumiga, siis kas selliseid ebaseaduslikke prügilaid võib praegu piirkonnas veelgi kerkimas olla? Kindlasti ei ole need karistused piisavad, et kellegi käitumist mõjutada või tagada mingit kahju hüvitamist. Kuna selliste ebaseaduslike skeemidega on võimalik teenida mõne kuu vältel sadu tuhandeid, laiahaardelisema tegevuse korral isegi miljooneid eurosid musta tulu, siis on oht, et neid siiski tuleb juurde ja selleks peab nii lubade kvaliteeti kui ka järelevalvet kindlasti tõhustama.

▲ Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker (paremal) ja Hiina peaminister Li Keqiang teisi-päeval tippkohtumisel. FOTO: AFP/SCANPIX

TIPPKOHTUMINE

Euroopa Liit sai Hiinalt väikse lobivõidu

PILLE IVASK
pille.ivask@aripaev.ee

Teisipäeval peetud Euroopa Liidu ja Hiina tippkohtumine tõi eurooplaste jaoks pisikese võidu, mille kõrval näib USA president Donald Trump suure kaotajana.

Mõnes mõttes võiks öelda, et Euroopa Liidu lobistamine läks asja ette. Euroopa Liit ja Hiina leppisid kokku, et Hiinasse välisinvesteeringute hind ei peaks olema tehnoloogiliste saladuste avaldamine. Lääne valitsused on olnud rahulolematud, et välisfirmad peavad Hiinas äri tegemiseks avaldama sealsetele äripartneritele tehnoloogilist tundlikku teavet.

Hiina peaminister Li Keqiang lubas tippkohtumisel, et selline surve kaob. Samuti nentis Li, et kohtumise tulemusena allkirjastatud dokument on midagi head nii Hiina reformide ja avanemise kui ka Euroopa ühtsuse ning jõukuse jaoks.

Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker ütles, et head suhted on kasulikud mõlemale. “Meie koostöö on mõlemalt poolt vaadatuna igati mõistlik. Euroopa Liit on Hiina suurim kaubanduspartner ning Hiina on Euroopa Liidu jaoks suuruselt teine kaubanduspartner,” lausus Juncker.

“Euroopa ettevõtted hakkavad nautima võrdset kohtlemist,” ütles Li pärast kolm tundi

kestnud kohtumist pressikonverentsil. Ta pakkus välja, et kui välisfirmad tunnevad ebavõrdset kohtlemist, võivad nad esitada kaebuse ning seda hakatakse arutama.

Euroopa Ülemkogu president Donald Tusk aga nimetas kohtumist suureks läbimurdeks Euroopa Liidu ja Hiina suhetes.

Hiina uus investeeringusseadus

Arutlusest ei jäänud välja ka Hiina uus investeeringusseadus, mis võeti vastu eelmisel kuul. Hiina riiklik uudisteagentuur Xinhua vahendas, et seadus toob kaasa stabiilse, läbipaistva ning etteennustatava turuolukorra, et ettevõtted saaksid nautida ausat konkurentsi.

Samas on tähelepanuväärne, et uue seadusega rakenduks välismaistele ettevõtetele nii-öelda eitusnimekiri 48 tööstussektorist, milles välisfirmade osalemine on piiratud. Nende sektorite sekka kuuluvad näiteks energia ja haridus. Samuti kontrollib Peking, kas välisfirma investeering kahjustab riigi rahvuslikke huvisid. Uus seadus sätestab ka seda, et kui mõni riik või regioon peaks olema diskrimineeriv Hiina investeeringute suhtes, võivad hiinlased vastata samaga.

Euroopa Liidu ametnikud viitasid, et Hiina peaks nn eitusnimekirja siiski üle vaatama ja kärpima sektoreid, kuhu välis-

maiseid investeeringuid ei lubata. Peking lubas kohendatud nimekirjaga välja tulla juunis.

Hiina Kommunistliku Parteiiga lähedalt seotud väljaanne kirjutas, et kuigi USA president Donald Trump usub, et USA ja Hiina jõuavad kaubandusküsimustes kokkuleppele ja allkirjastavad kaubanduslepingu nelja nädala jooksul, on selle tõenäosus väike.

Väljaanne Politico vahendas, et Hiina väljaanne Global Times avaldas juhtkirja, milles seisab, et Trumpi pakutud ajakava pole kindel ning peale surutud leppega ei jõua USA kuskile. Vastupidi, sellel võivad olla negatiivsed tagajärjed.

Politico kirjutas, et läbirääkimistes Hiinaga paistab Euroopa Liit olevat edukam, sest kasutab küll pehmemat lähenemist, aga samas on järjekindel ning tahab püsida dialoogis. Üks Euroopa Liidu anonüümseks jäänud diplomaat ütles Politicole, et Euroopal on Hiinas samad probleemid, mis USA-lgi, ent neile viitamise stiil on siiski teine. “Üks on koostööaldis, dialoogis ning läbirääkimistes, teine kasutab ühepoolseid meetmeid väljaspool Maailma Kaubandusorganisatsiooni,” ütles diplomaat.

Li sõitis edasi Horvaatiasse Dubrovnikusse, kus kohtub neljapäeval ja reedel Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega. Neist 11 kuulub ka Euroopa Liitu.

PANGANDUS

EKP hakkas uurima Swedbanki

Euroopa Keskpank (EKP) hakkas uurima Swedbanki tegevust Eestis, vahendas uudisteagentuur Reuters Rootsi lehe Dagens Nyheteri teadet.

Keskpank tahab teada saada, kui hästi tundis Swedbanki Eesti haru oma kliente, kirjutas leht anonüümsetele allikatele tuginedes.

Leht viitas ka sellele, et Rootsi finantsinspeksioon on saatnud

keskpangale Swedbanki koostatud raporti oma tegevuse kohta Balti riikides.

Rootsi finantsinspeksioon ja Euroopa Keskpank keeldusid asja Reutersile kommenteerimast.

Rootsi pole eurosooni liige, aga Eesti on, ja see tähendab, et Swedbanki Eesti haru tegevus kuulub Euroopa Keskpanga järelevalve alla.

Swedbanki süüdistatakse selles, et selle Balti harust on läbi voolanud miljardeid dollareid kahtlast Vene raha.

Skandaali tagajärjel kaotasid koha nii panga juht Birgitte Bonnesen kui ka nõukogu esimees Lars Idermark. Swedbanki aktsia on vähem kui kahe kuuga kaotanud veerandi oma väärtusest.

ÄRIPÄEV.EE

turundustreff koolitused

Tehisintellekt ja andmeanalüütika turunduses
Growth hacking, CRO ja müük internetis
Internetiturundus algajatele
Internetiturunduse asjatundja arenguprogramm

e-maili turundus
google adwords
kodulehe optimeerimine SEO
google analytics
reklaam facebookis
wordpress

www.turundustreff.ee

VISIIT

Putin kutsus ise Kaljulaidi

JAROSLAV TAVGEN
jaroslav.tavgen@aripaev.ee

Venemaa suursaadik Eestis Aleksandr Petrov rääkis Delo-võje Vedomostile, et president Kersti Kaljulaidi ja Vladimir Putini kohtumist valmistati ette juba eelmise aasta lõpus.

“Taolised kavatsused olid teada juba mõnevõrra varem – eelmise aasta lõpus. Küsimus oli ainult selles, et leida visiidiks sobiv päev. Eesti renoveeritud saatkonnahoone avamise kuupäev Moskvas oli hea võimalus selline visiit teha,” rääkis Petrov.

Petrov ütles DV-le, et visiidi initsiaator oli Putin.

“Kaks presidenti kohtusid 11. novembril Pariisis esimese maailmasõja 100. aastapäeval. Seal toimunud lühikeses vestluses kutsus meie president Eesti presidendi visiidile Moskvasse,” rääkis Venemaa suursaadik. “Sellest sai hea impulss, et läbi mõelda kõik võimalused, kuidas selline visiit toimuda saaks.”

Petrov lisas, et see kohtumine on oluline kahe riigi vahelises suhtluses, sest sellisel tasemel kontakte pole ammu olnud.

“Dialoog on alati parem kui selle puudumine. Selliseid kontakte pole palju-palju aastaid olnud. On viidatud sellele, et president Toomas Hendrik Ilves oli 2011. aastal Peterburis. See aga polnud ametlik visiit: Ilves oli Jaani kiriku uuestipühitsemisel ja mingeid kohtumisi kõrgeimal tasemel ei toimunud,” rääkis Petrov.

LÜHIDALT

Helmes ja Cybernetica said Norralt auhinna

Tänavuse Norra äriauhinna võitjad on tarkvaraettevõtted Helmes ning Cybernetica selle eest, et on aasta jooksul kahe riigi ärisidemeid enim edendanud.

Norra-Eesti Kaubanduskoja juhi Annely Särglepa sõnul antakse auhinnad kahes kategoorias.

“Kasvukategooria auhind läks Eesti ühele suuremale tarkvarafirmale Helmes, mis on viimased kolm aastat järjest suurendanud oma eksporti vähemalt poole võrra. Helmes andis märkimisväärse panuse Norra ettevõtete digitaliseerimisse. Näiteks viis Helmes Oslo Gardermoeni lennujaama kümned tuhanded parkimiskohad üle uuenduslikule kontaktivabale parkimissüsteemile,” ütles Särglep. Konkursi innovatsiooniauhinna võttis Cybernetica AS. “Žürii hindas nende puhul e-riigi teenuste arendamist, küberturvalisuse edendamist ning samuti tugevat eksporti. Norra vaatab digiteenuste arendamisel endiselt paljuski Eestile alt üles,” selgitas Särglep.

Tieto hakkab koondama

Eestiski 300 töötajaga tegutsev Soome IT-firma Tieto plaanib üle maailma koomale tõmmata 700 töökohta, kirjutas Yle uudisteportal.

Soomes mõjutab koondamine 210 töökohta, läbirääkimisi alustatakse kõikides Tieto kontorites. Üle maailma puudutavad koondamised 700 töökohta, Soome kõrval mõjutab see rohkem Rootsi ja Tšehhi üksust. Koondamisega tahetakse ühele poole saada selle aasta jooksul.

Meetmetega loodab Tieto kokku hoida 30–35 miljonit eurot.

Tietol on üle maailma 15 000 töötajat, neist 3700 on Soomes ja Eesti üksuses töötas 2017. aasta lõpu seisuga 310 inimest.

Tieto Estonia jäi 2017. aastal kahjumisse 108 000 euroga, tegevuskahjum oli 82 000, ka aasta varem oli ettevõtte kahjumis. Eesti meediast on Tieto nimi viimasel ajal läbi käinud kui sotsiaalkaitse infosüsteemi teise versiooni ehk SKAIS2 ebaõnnestunud arendaja.

best-hall KATAB KOIK

www.besthall.com

BEST-HALL - projekteerib, valmistab, varustab ja paigaldab hallid vastavalt kliendi vajadustele

- Best-Hall on paindlik ning mitmekülgne lahendus igasuguste hallide ehitamisel.
- Raamide valmissektsioonid paigaldatakse ja kinnitatakse otse asfaltalusele, mille laius võib olla kuni 50 m, või betoonvundamendile, tagades seejuures vaba silde kuni 100 m.
- Best-Halli saab minimaalse tasu eest demonteerida ja uuele kohale paigutada.
- Best-Halli välisilme võib kujundada tellija individuaalseid soovide arvestades (logod, värvigamma jms).

Best-Hall OY esindus Baltimaades **Best-Hall Baltic OÜ** | **Tiit +372 50 94 653** | **E-post tiit.kremm@hansahall.com**

Best-Hall OY | Yhdystie 3-7, 68300 Kälviä, FINLAND | Tel +372 51 991 092 | E-post: info@besthall.com, kristel.nyman@besthall.com

◀ Suurbritannia peaministri Theresa May ja Euroopa Ülemkogu presidendi Donald Tuski Brexiti-aruteludel veel lõppu ei paista.

FOTO: EPA

BREXIT

Brittide lahkumine lükkub vähemalt suveni edasi

Euroopa riigipead arutasid kolmapäeva öösel, kas lubada brittidel liidust lahkumisega venitada pisut või isegi järgmise aastani, kuid esimene ilma igasuguse leppeta lahkumise oht lükkub edasi juuni algusse.

KRISTJAN PRUUL
kristjan.pruul@aripaev.ee

Äripäev

“Meie britte üle kaljuserva ei tõuka,” võttis Reuters kokku Euroopa Liidu diplomaatide seas leviva kindla, kuid tündinud meeleolu. Eile Prantsuse ja Saksa kolleegidega kohtunud Suurbritannia peaminister Theresa May sooviks saada pikendust kuni juuni lõpuni ehk Euroopa Parlamendi uue koosseisu kokkutulemise eelse ajani, kuid diplomaatide hinnangul on kõige tõenäolisem hoopis pikenduse andmine tuleva aasta märtsini. Sellega käib mõistagi kaasas rida tingimusi, mis peaksid tagama ELi tegetsemise ning brittide käitumise sel ajal.

Sellest andis märku ka Ülemkogu presidendi Donald Tuski hoiatus, et pidev viimase hetke kokkulepete sõlmimine ja hädakoosolekute kokkukutsumine lihtsalt muudaks ülejäänud 27 liikmesriigi edasise koostöö võimatuks. Pikendusega kaasneb üks lisatingimus brittidele, mis peab tagama Euroopa Parlamendi töö jätkumise.

“Pikendus ei tohi takistada Euroopa Liidu institutsioonide tavapärasest tööd. Kui Suurbritannia on vahemikus 23.–26. mai ikka veel Euroopa Liidu liige ega pole 22. maiks kinnitanud lahkumislepet, siis peab Suurbritannia korraldama Euroopa Parlamendi valimised. Kui Suurbritannia seda ei

tee, toimub liidust lahkumine 1. juunil,” seisab Ülemkogu järelduste mustandis.

Valimised ei rõõmusta

See tähendab, et kui Suurbritannia parlamendis jätkub senine patiseis, siis ei jää neil muud üle, kui ikkagi osaleda Euroopa Parlamendi valimistel. Seda mõtet veendunud liidust lahkujad eriti ei seedi, kuigi Theresa May tunnistas selle vajalikkust ka pikenduspalves. Suurbritannia valitsus on kohalikele omavalitsustele teada andnud, et nad maikuisteks valimisteks valmistuksid ning lubanud ka nende kulud kanda, juhul kui valimisi ikkagi ei toimu – kui brittidel õnnestub enne mingis lahkumisformatsioonis kokku leppida.

Tusk toonitas oma kirjas veel, et kui britid parlamendivalimistel osalevad, siis tuleb meele pidada, et tegemist on endiselt liikmesriigi staatuse partneriga. See tähendab omakorda, et britid osalevad liisaks parlamendi tööle ka näiteks Euroopa Komisjoni uue koosseisu paikapanemisel, keegi Suurbritanniast saab Komisjoni volinikuks ja nii edasi.

Euroopa seirab britte teatava murega

Teisalt kardavad liikmesriigid, kas veendunud “brexiteerid” ei hakka mitte Euroopa tööd n-ö seestpoolt õõnestama. Kohtumise järelduste mustandis on eraldi välja toodud, et Suurbritannial on lojaalse koostöö kohustus, see tähendab, et nad ei tohi Eu-

”Pidev viimase hetke kokkulepete sõlmimine ja hädakoosolekute kokkukutsumine lihtsalt muudaks ülejäänud 27 liikmesriigi edasise koostöö võimatuks.

Ülemkogu president Donald Tusk

roopa Liidu tööd takistada näiteks otsuste vetostamisega.

Financial Times kirjutas, et suurt muret valmistab Euroopa Liidule Boris Johnson, kellest võib saada järgmise, hoopis tugevamaalt Brexitit pooldava Suurbritannia valitsuse juht. Juhtkonnavahtetus konservatiivide ridades vähendab ka võimalust, et Tööpartei saaks rahuliku südamega valitsusparteiga läbirääkimisi pidada: leiboristid kardavad, et uus peaminister lihtsalt taandub kõigist praegu tehtavatest lubadustest.

Johnson on järgmise valitsuse kõige tõenäolisem juht, kuid enne peab siiski kätte jõudma päev, kui Theresa May tagasi astub. Ta ise on lubanud seda teha kohe pärast seda, kui parlament Brexiti lahkumisleppe heaks kiidab, kuid Briti ärilehe andmetel ei usu konservatiivide partei liikmed, et May kauem kui sügiseni vastu peab.

Brittide poliitiline risk on kasumiihast tugevam

Suurbritannia pikaleveninud lahkumine Euroopa Liidust on hoidnud saareriigi börsifirmade aktsia hinnad väga tagasihoidlikud. Poliitiline risk on endiselt nii suur, et investorite jaoks ei ole ostuaeg ikka veel kätte jõudnud.

Alates Brexiti referendumist 2016. aastal on aktsiahinnad tõusnud USA dollarites arvestatuna 5 protsenti. Seda on õige vähe, võrreldes näiteks S&P 500 aktsiaindeksiga, mis on kerkunud 40 protsenti. FTSE 100 ettevõtete hinna ja raamatupidamisliku väärtuse suhe on praeguseks 1,8, USAs on see 3,4.

Midagi Brexiti kohta selge ei ole ja Financial Timesiga kõnelnud investorid tõdeavad, et hinnavahe ei ole piisav, et poliitilisest riskist mööda vaadata. Sama paistab välja ka rahavoogudest. Aasta lõpus võtsid välismaised investorid Suurbritannia turult välja mitu miljardit naela, rahavood muutusid positiivseks alles tänava veebruaris, kuid mitte samal tasemel.

Suurbritannia ei ole maailma mastaabis iseenesest suur. MSCI maailmaindeksist moodustavad Briti ettevõtete aktsiad ainult 6 protsenti, sellal kui USA ettevõtted võtavad enda alla kaks kolmandikku. See tähendab, et poliitiliste riskide vältimiseks saab rahulikult sellist

turgu eirata. Esiteks saavad investorid pöörata pilgu Mandri-Euroopale, mille aktsiaturgudel on hind samamoodi 1,8 korda üle raamatupidamisliku väärtuse. Kiiremat kasvu leiab aga USAs, kus börsi turgutab võrdlemisi kiirelt kasvav majandus.

New Yorgi SkyBridge Capitali partner Robert Duggan ütles Financial Timesile, et praegu leiavad nemad paremaid võimalusi mujalt, kuid kõik võib üleöö muutuda, kui Brexitiga peaks mingi selgus saabuma. “Inimesed on plaaninud oodata sündmuse toimumiseni ega ürita positsiooni enne seda võtta,” ütles ta.

Šveitsi SYZ Asset Managementi juht Fabrizio Quirighetti märkis, et Briti aktsiate hind on olnud juba enam kui aasta üsna atraktiivsel tasemel, aga nemad hakkasid positsiooni võtma alles jaanuaris, kui ranga või leppeta Brexiti tõenäosus tundus vähenevat. Nüüd on ohu märgid jälle teistpidi ning Quirighetti kardab hoopis rohkem uusi üldvalimisi kui Brexitit ennast.

Ka kipuvad inimesed unustama, et paljud mainekad Londoni börsi tegijad, nagu Diageo, Unilever, Prudential ja HSBC, on ikkagi rahvusvahelised ettevõtted, mis jäävad püsima ka siis, kui Brexiti mõjud avalduma peaksid, märkisid investorid.

BÖRS

Tehnoloogiafirmade aktsiad on sel aastal kõvasti buuminud

ANU LILL
anu.lill@aripaev.ee

Jõululaupäevasest madalseisust on kõige jõudsamalt kasvanud Facebooki, Apple'i, Amazoni, Netflix'i ja Google'i aktsia.

S&P 500 on viimasest põhjast ehk 24. detsembrist alates kasvanud 22%, sealjuures on info- ja tehnoloogiafirmade aktsiad kasvanud kõige suurema ehk 32% kasvu.

FAANGi aktsiad ehk Facebook, Apple, Amazon, Netflix ja Google on laiemat turgu ületanud, kusjuures Netflix on alates jõululaupäevast kasvanud 56%. Järgneb Facebook 43%, kusjuures kasvu on toetanud see, et reklaamikliendid ostsid platvormile reklaami, olenevate andmeturbe skandaalidest. Teised nimetatud aktsiad tõusid veidi tagasihoidlikumalt.

S&P 500 kaupleb praegu oma kõigi aegade kõrgeima taseme lähedal. Eelmises tipus mullu 21. septembril oli S&P 500 2940 punkti tasemel, praegu on tase 2878 punkti. Küsitakse, millal tuleb uus tipp, ja arvatakse, et see võib juhtuda vaid mõne päeva jooksul – puudu on ju vaid 2%.

Võitjad ja kaotajad

Laiemalt on jõuluaegsest põhjast suurima kasvu S&P 500

indeksis teinud Chipotle Mexican Grill, mis on rallinud 84%. Põhjus on uus tegevjuht Brian Niccol, kes tuli Taco Bellist. Siiski on kümme kõige rohkem kasvanud aktsiat just tehnoloogia valdkonnast.

Kõige kõvema kolinaga on langus jätkunud Kraft Heinzil, mis on alates 24. detsembrist kukkunud veel 22%. Põhjus: ettevõtte hindas Krafti ja Oscar Mayeri kaubamärgi väärtuse 15,4 miljardi dollariga alla.

Suuresel teist langust on selle ajaga kannatanud Walgreens Boots Alliance (6%), mis peab karmi võitlust oma turuosa pärast madala hinnaga ravimite segmendis.

Märguande kauplejatele

Tehnilised kauplejad kasutavad pikaajaliste trendide määramiseks libisevaid keskmisi, mis andsid 7. detsembril S&P 500 indeksi graafikul müügisignaali, sest sel päeval ületas 200päevane eksponentsiaalne libisev keskmine 50päevase suunaga alt üles. Seda nimetatakse summaristik, miks viitab sellele, et järgneb langus.

Ostusignaali andis sama indikaator selle aasta 5. märtsil, seega pikaajalist langust ei tulnud.

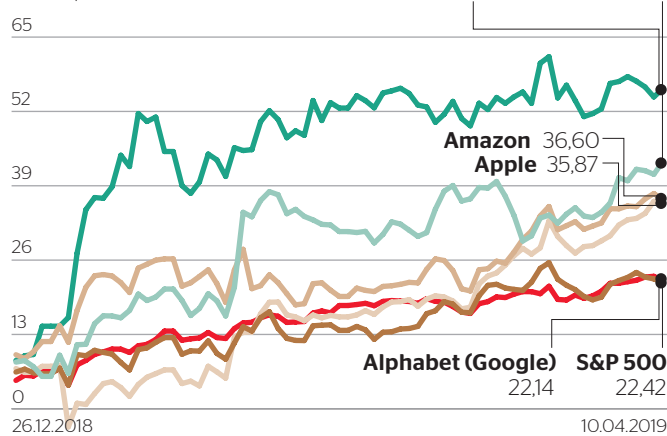

▲ Netflix'i aktsia on jõuludest saadik kerkinud 56%. FOTO: EPA

VÕRDLU

FAANGi tegi S&P-le ära

Muutus protsentides

ALLIKAS: REUTERS

LÜHIDALT

Microsoft töötab tehisintellekti kallal koos Hiina sõjakooliga

Microsoft tegi koostööd Hiina militaarõppeasutusega tehisintellekti uurimisel, mida võidakse kasutada jälgimiseks ja tsensuuriks, kirjutas Financial Times.

Eelmisel aastal avalikustatud kolm uuringut olid valminud Pekingis asuva Microsofti Aasia uurimiskeskuse akadeemikute koostöös teadlastega, kes on seotud Hiina Kaitsetehnoloogia Rahvusülikooliga, mida kontrollib Hiina sõjakomitee.

New America mõttekoja Hiina tehnoloogiapoliitika ekspert Samm Sacks leidis, et uuringutes võib näha ohu märke tehnoloogia iseloomu ja autorite tausta tõttu, kombineerituna teadmistega, kuidas Hiina praegu sellist tehnoloogiat kasutab.

Üks Microsofti koostöös hiinlastega valminud uurimus kirjeldas uut tehisintellekti tehnoloogiat, millega luua detaileid ümbruskonna kaarte inimeste nägude analüüsimise abil, millest ekspertide hinnangul on selge kasu jälgimisel ja tsenseerimisel.

Saudi Aramco võlakirjamüük õnnestus

Saudi Araabia riiklik naftafirma Aramco väljastas esimest korda oma tegevuse jooksul rahvusvahelisi võlakirjasid ning investorite huvi oli üldiselt suur, vahendas Reuters.

Aramco võlakirjade puhul oli huvitav asjaolu, et võlakirjade tulumäär kujunes lõppkokkuvõttes madalamaks kui firma omaniku, Saudi Araabia enda võlakirjade tulumäär.

Väljastamisele eelnesid rahvusvaheliste reitinguagentuuride antud reitingud. Aramcole anti viienda astme krediitireiting, mis tähendab head investeerimisjärgu reitingut.

Võlakirjade nõudlus kujunes üle 100 miljardi dollari suuruseks, millest lõpuks rahuldati nõudlus 12 miljardi dollari ulatuses. Tegemist oli Reutersi sõnul suurima tellimusraamatuga arenevate turgude emitendi puhul.

Milleks tulla?

Laval on **Lõuna-Eesti ettevõtjad** enda kogemustel lugudega.

Ekspordis kogenud ettevõtjad jagavad teadmisi, kuidas tegevust piiride taha laiendada.

Osalejad saavad suunised **“targema töö”** tegemiseks.

Lõuna-Eesti
ÄRIKONVERENTS
17. aprillil Tartus

Vaata lisa pood.aripaev.ee/le-konverents-2019

Konverentsi peatoetaja:

Äripäev

POLIITIKA

Kiik: lootsin ja ootasin, et saan ministriks

Keskerakonna sotsiaalministrikandidaat Tanel Kiik tõdes, et on oodanud, et temast võiks ühel ilusal päeval minister saada.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Äripäev

Selles, et tähtis amet jõuab kätte just nimelt nüüd, ta siiski nii kindel ei olnud. "Keskerakonnale kuulub koos peaministriga ainult viis ministrikohta. Meil oli varasemast valitsusest jätkavaid ministreid, lisaks oli väga palju kandidaate pingi peal. Lõpuks tundus erakonna juhtkonnale ja ka mulle endale just praegune lahendus kõige mõistlikum," rääkis ta intervjuus Äripäeva raadios.

Kuuldavasti on sotsiaalministri amet üks selliseid, mida väga suure rõõmuga vastu ei võeta. Laupäeval, kui Keskerakond Salme kultuurikeskuses ministrikandidaadid teatavaks tegi, kuulsin paari inimese omavahelist juttu, kus arutleti, et on kaks võimalust – kas noor mees pandi tanki või ole- te lihtsalt nii võimekas ja tahtsise ise seda kohta. Kumb variant on tõde?

Tanki mind kindlasti ei pandud. Ise tahtsin seda kohta. Mulle on see valdkond just nende probleemide pärast väljakutsuv ja huvitav. On see siis sotsiaalvaldkond, hooldeküsimused, tervishoid, tööturuküsimused – need puudutavad iga inimest. Ma ise olen end oma maailmavaatelt kirjeldanud sotsiaalliberaalina. Sotsiaalsem pool on mulle alati olnud oluline. Nii et julgen arvata, et kõigist võimalikest ministriportfellidest sobib see mulle kõige rohkem.

Mis on vaja sotsiaalvaldkonnas järgnevatel aastatel ära teha? Väga paljus jätkame seda tööd, mida praegune valitsus on teinud. Pigem on küsimus tervishoiuraha paremas kasutamises. Raha tuleks kasutada ravijärjekorra lühendamiseks, digitaalsete lahenduste paremaks kasutusse võtmiseks. Palju on räägitud sellest, kuidas mõnes linnas ja linnaosas on väga pikad ravijärjekorrad. Mujal on vastupidi – arst on olemas, aga patsiente pole.

Kindlasti hooldekodukohtade küsimus – keskmisest pensionist selleks ei piisa. Kaalu- me, kas teha mingisugune kompensatsioonimehhanism ja kuidas see käia võiks. Väga palju sõltub rahalistest võimalustest, kuna see on meeletult kallis teema.

Olete juba mõnda aega olnud Jüri Ratase parem käsi, teid on nimetatud isegi tema mälukuks ja ajuks. Mis saab, kui te ministriks hakate? Kust Jüri Ratas endale järgmise teesuguse nõuniku saab? Jüri Ratas on väga pikka aega olnud Eesti tipp-poliitikas. Kõige õigem oleks öelda, et ta tuli tippu Tallinna linnapeana aastal 2005. See teeb ligemale 14 aastat. Mina asusin temaga koostööd tegema 2012. aastal. Ta sai väga edukalt hakkama ka sel ajal, kui mind tema meeskonnas polnud. Aus oleks tunnistada, et mina olen Jüri Rattalt vähemalt sama palju õppinud kui tema minult.

Kindlasti leiab Jüri Ratas endale uue büroojuhi. Ühelegi inimesele pole ettepanek tehtud, kuna kõik on veel värske. Samal ajal on olnud palju tööd uue valitsuse komplekteerimisega, leppe allkirjastamisega jne. Pole olnud rahulikku aega, et süveneda, kuidas oleks seda kohta kõige mõistlikum täita.

Kelle nõu teie kuulate? Ma kuulan väga paljude inimeste nõu. Suuremate vigade vältimiseks ja ka ise hea nõu andmiseks on väga oluline laiapindne suhtlemine. Poliitikute tasandil kuulan kindlasti Jüri Ratast ennast, peaministri büroo töötajaid, Keskerakonna büroo inimesi. Laiemalt kuulan enda tuttavate ja sõprade nõu. Ma kuulan ka ajakirjanike nõu. Võimalikult lai ring annab otsuste langetamisel mõistliku kindlustunde.

Teid on nimetatud selle valitsusleppes arhitektiks. Kuidas teile selline hüüdnimi meeldib? Ma saan aru, et meediale meeldivad kõlad pealkirjad, ja seetõttu seda hüüdnime kindlasti ette ei heida. Kui ma ise peaksin ütleva, kes on leppe peaarhitektid, ütlek-

▲ Keskerakonna välja pakutud uue valitsuse ministrid, paremal sotsiaalministrikandidaat Tanel Kiik.

FOTO: LIIS TREIMANN

sin, et need on kolme erakonna esimehed. Kui enda rolli kirjeldada, siis ma võib-olla olen selline ehitusinsener, kes aitas siis, kui otsus oli sündinud, valitsust kokku panna ja koalitsioonilepingut kirjutada.

Keskerakonna valija on olnud kõige rohkem kahevahel, EKRE ja Isamaa omad on olnud rohkem lepet toetavad. On näha, et Keskerakonna valijate seas toetus järk-järgult siiski tõuseb. Võib-olla on esialgsed hirmud koalitsioonilepinguga maha saadud. Loomulikult tuleb tööd teha. Ma üldse ei alahinda neid inimesi või nende muresid, kes koalitsiooni ühel või teisel põhjusel pelgavad. Nende kartusi tuleks leevendada.

Teie erakonnakaaslane Mailis Reps ütles "Esimeses stuudios", et kõnelustel EKRE ja Isamaaga oli ta mitu korda taluvuspiiri ületamas, raskeim oli aborditeema. Mis teile kõige raskem oli? Loomulikult olin tutvunud EKRE programmiga ja ka kuulnud nende väljaütlemisi, milles, tuleb tunnistada, on väga suur osa selliseid, millega on raske, kui mitte võimatu, nõustuda. Loomulikult ei olnud mul illusioone, et leiame nendega ühisosa kiiresti. Üks näide, mille Reps juba tõi, oli seesama naiste valikuvabaduse teema. Kohatu oleks niivõrd tundlikele ja isiklikele küsimustele koalitsioonilepingus suuniseid anda. Arvan, et sõnastus, mis programmi sai, on suhteliselt mõistlik.

Kui vastuvõetav oleks teile koostöö Reformierakonnaga? Mulle on vastuvõetav koostöö iga parlamenti valitud erakonnaga. Suurem osa erakondade programmidest katub. Ma väidan isegi, et EKRE ja Reformierakonna programm kattuvad pooltes küsimustes, näiteks maaelu, regionaalpoliitika, sotsiaalvaldkond, tervishoid. Vaid välispoliitiline hoiak ja rahapoliitika on erinevad.

Selleks, et Reformierakonnaga koalitsiooni mitte teha, tõite põhjuseks maksupõhimõtete erinevuse. Mis nüüd tulumaksuvabastusega Eestis saab? On see püha lehm, mida uus koalitsioon ei puuduta? Kardinaalseid muutusi seal tõepoolest ei tule. Oleme seadnud eesmärgiks, et see võiks sõltuda laste arvust peres. Ka praegu on soodustusi laste arvust tulenevalt. Nüüd tuleb nüansid läbi rääkida. Võtsime ka suuna, et hiljemalt 2020. aasta eelarve läbirääkimistel tuleb lauale küsimus, kuidas tagada, et keskmine pension, mis tõuseb üle 500 euro, jääks endiselt maksuvabaks. Kuid selliseid suuri muutusi, nagu Reformierakond lubas, et 500 eurot tulumaksuvabaks kõigile, ei tule.

Mulle meeldib, et tagantjärele on ka Andrus Ansip tunnistanud, et ega tegelikult poleks selleks lubaduseks rahalist katet olnud. Valimisprogramme koostades tundus kõikidele, ka Keskerakonnale, et rahaline seis ja tuleviku väljavaated on lihtsamad, kui nad tegelikult on.

A Finantsjuhtimise Akadeemia

25.04.2019

Andres Kukke

Sooduskoodiga "AKADEEMIA"
400 € (km-ga 480 €)
Kehtib kuni 14.04.2019
Tavahind: 439 € (km-ga 526,80 €)

Ärianalüütika – andmetöötlus ja mõõdikud

Kuidas õiged mõõdikud ja nutikas andmetöötlus aitavad teha paremaid juhtimisotsuseid?

Riina Solman sai nõunikust ministrikandidaadiks 20 minutiga

Isamaa rahvastikuministri kandidaati Riina Solmanit üllatas ministrikoha ettepanek, kuid nõustumiseks kulus tal enda sõnul paarkümmend minutit.

Solman on seni olnud tuntud kui Isamaa kommunikatsiooni-juht, Urmas Reinsalu nõunik ja Tallinna linnavolikogu liige, lisaks on Solman Oleviste Hoolekande juhatuse liige. Pakkumine hakata ministriks tuli talle paar päeva tagasi ja Solmani sõnul üllatusena.

“Mul tuli kiiresti otsustada, kas võtta pakkumine vastu või jääda tegelema erakonna kommunikatsioonitööga,” kirjeldas ta Äripäeva raadio hommiku-programmis. “Abikaasaga arutasime, sest see puudutab eelkõige elukorraldust, ja võtsime selleks mõnikümmend minutit aega. Abikaasa tugi oli mulle kõige olulisem. Kui mu selja taga on tema, lapsed ja kodu, siis saan minna ministrina riiki teenima kergema südamega,” tunnistas Solman. Enda hinnangul on tal poliitilise töö kogemus olemas ja teda huvitavad teemad, mis rahvastikuministri rolliga kaasa tulevad.

Tõrjub kriitikat

Solman rääkis ka kriitikast, et Isamaa teeb koostööd EKREga. “Minu hinnangul on EKREga hirmutamine läinud üle piiri. Me teame, et EKRE-l on juhtfiguurid, kes väljenduvad väga jõuliselt ja teravalt. Mina soovitani alati analüüsida, miks nad niimoodi räägivad,” rääkis ta. “Tegelikult on seal taga täiesti viisakas mõttekäik. Mina olen nendega olnud läbirääkimistelaual taga ja EKRE liikmed on olnud mõistlikud, praktilised ja koostööaldis partnerid.”

Solman ei mõista kriitikat, mis on saanud osaks Jüri Luigele, kes on kaitseministrikandidaat, kuigi enne justkui välistas koostöö EKREga. “Minu

◀ **Isamaa liige Riina Solman nõustus rahvastikuministri kohast vastu võtma, sest pere lubas teda selles toetada.**

FOTO: LIIS TREIMANN

hinnangul on Jüri Luigele tehtud etteheited naljakad. Luik ütles enne koalitsiooniläbirääkimisi, et ta tõenäoliselt arvab, et seda valitsust ei sünni ja tema tõenäoliselt seal ei osale. Jüri on diplomaat, ta väljendab end väga täpselt. Ta on ka selgitanud, miks ta ametikoha säilitab. Ta on hea kaitseminister ja kes peale tema selles ametis olla saakski,” rääkis Solman.

Sarnane etteheide on tehtud ka Jüri Ratasele. “Ka Jüri Ratase sarnaselt Jüri Luigega on väljendanud väga täpselt, et kui EKRE oma väärtusi ei muuda, siis ei ole võimalik teha koostööd. Aga kui pealkirjad hakkavad oma elu elama ja üle Eesti rändama, siis on väga keeruline neid tagasi lükata. Mina näen, et kumbki meestest ei ole oma sõnu sõnunud ja Eestile on väga hea, et mõlemad jätkavad valitsuses,” arvas Solman.

Solman on enda sõnul õnneks kuulnud valdavalt positiivset tagasisidet. “Soovitakse jõu-

du ja öeldakse, et tehku me see koalitsioon ära. Rahulolematust on palju. Need inimesed, kes on tundnud ennast ääremaale jätuna või äratõugatusena, tunnevad, et loodav koalitsioon seob ühiskonda paremini,” ütles ta.

Solman nõustus, et naissoost ministreid on kahjuks vähem kui eelmises valitsuses – ainult kaks. “Tean, et tehti pakkumine veel ühele naiskandidaadile, aga samamoodi nagu mina pidi ta abikaasaga aru pidama. Tipp-poliitiku elu on pingeline ja nõuab emotsionaalset varustust. Ütleme nii, et naisministrite vähesus sõltub ikka sellest, kas need naised ise tahavad sellist tööd teha,” leidis ta.

KUULA
Äripäeva raadio 92,4
“Hommikuprogramm”
Tanel Kiige ja Riina Solmaniga oli eetris 10. aprillil
raadio.aripeev.ee

7. mai 2019

Tallink Spa & Conference Hotel

TARK TÖÖSTUS: KUIDAS MAAILMAGA SAMMU PIDADA?

TEEMAD:

Milline on maailma majanduse ja tööstuse hetkeseis?
Kuidas Leedu oma tööstust digitaliseerib?
Milline on Soome tööstuse ja digitaliseerimise hetkeseis?
Kui madal on Eesti tööstuse digitaliseerimise tase tegelikult?
Millised on tuleviku võimalused?
Milliseid energialahendusi otsivad tööstused?
Kogemuslood
Arutelu: mida peaks Eesti edasi tegema?

ESINEVAD:

ÜLO KAASIK Eesti Panga asepresident

GINTARAS VILDA Leedu majandusministri asetäitja

ANTTI KARJALUOTO Arenduskeskus DIMECC, digiekspert ja targa tööstuse ökosüsteemi liider (Soome)

JÜRI RIIVES Tehnoloogia Arenduskeskuse IMECC juht

BO HENRIKSSON endine ABB juht Baltikumis, praegune Omniva nõukogu esimees

TOOMAS KUNDLA Adven müügi ja kliendihalduse valdkonna juht

HEIDO VITSUR Vabariigi Presidendi majandusnõunik
Esinejaid lisandub!

229 € (274,80 € km-ga)

Kehtib kuni 29.04.2019

Täishind: 269 € (322,80 € km-ga)

Programm ja registreerimine: pood.aripeev.ee

Kui ühest ettevõttest osaleb 3 või enam inimest, teeme teile eripakkumise! Selleks võtke ühendust:

Harro Puusild, harro@toostusuudised.ee

Äripäev

Tööstusuudised.ee

Äripäev

KOMMENTAAR

Palk ei kasva,
kui inimesi pole

Viimasel ajal kõlab avalikus retoorikas järjest enam lööklauseid, selle asemel et rääkida sisust. Majanduse ABC läheb meelest.

Palku ei saa tõsta, kui majanduskasvu ajal jääb potentsiaal kasutamata. See jääb kasutamata, kui inimesi ei ole. Jäävad tegemata ka investeeringud tehnoloogiatesse, mis aitavad majandust moderniseerida nii, et see vajaks vähem tööjõudu ja teisalt saaks rohkem palka maksta. Ettevõtte jääb konkurentsis alla ega suuda oma kaup müüa, seejärel jääb ka palgatase kinni. Inimesed lähevad mujale, kus makstakse. Kokkuvõttes on rahvusl halvem ja rahvusriik jääb vaesemaks.

Kui on tööjõu defitsiit, siis palgad tõusevad niikuinii, sest kaup on vähe. Kui ühel lüpsiplatsil töötavad eestlane ja ukrainlane kõrvuti, siis neile makstaksegi võrdset palka. Kui ukrainlased jäävad ära, siis tuleb tootmist inimeste puudusel vähendada ja näiteks kolmkordse lüpsi asemel jääb kahekordne lüps, mistõttu kaotad 15% toodangust ja rahast... Võib kolm korda arvata, kas siis on võimalused palgamaksimiseks suuremad või väiksemad. Sama ka ehitusel.

Seaduste järgi on üheksakuulisel hooajatoöl kohustus maksta sektori keskmist palka. Kui aga on tööl kaheaastase tööloaga inimesed, siis Eesti keskmist palka. Palga lööb alla rumal ja analinnupoliitika, kui me ütleme, et meil ei ole vaja Ukrainast tööjõudu, ja me toome nn vaba tööjõuliikumise korras Euroopa Liidust nn Poola renditööjõudu ja neid samu ukrainlasi. Sel juhul makstakse rendifirmale ja see ilmselt tõesti maksab töötajale vähem. Jälle võib kolm korda arvata, kas ettevõtjale oleks kasulik maksta sama raha otse ja motiveerivalt töötajale või rendifirmale.

Ettevõtja kullavannis?

On naiivne ettekujutus, et ettevõtjal on keldris rahahunnik, aga palka ei taha tõsta, sest on kade ja saamahimuline. Palka ei saa põhimõtteliselt jätkusuutlikult ja pikka aega tõsta rohkem, kui tõuseb tootlikkus.

Konvergens ehk ühtlustumine on tegelikult Eestis toimunud päris kiiresti ka palkades. Me maksame praegu keskmiselt suuremat palka kui Kreekas või Portugalis, Hispaaniagi pole kaugel vanade riikidega võrreldes ja uutest riikidest on ainult Sloveenia meist ees.

Kui ei suudeta tootmispotentsiaali ära kasutada ja investeerida, siis jäävad kinni nii majandus- kui ka palgakasv ja ühtlustumine nihkub ainult edasi.

JAANUS MARRANDI
endine põllumajandusminister,
maaeetvõtja

”Inimesed lähevad mujale, kus makstakse. Kokkuvõttes on rahvusl halvem ja rahvusriik jääb vaesemaks.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused:
pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: raadio.aripaev.ee

Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Sularahale negatiivsed intressid?

Veel eelmise aasta lõpus oli Euroopa Keskpank optimistlik ja võisime selle aasta teises pooles oodata intressimäärade tõstmist, aga nüüd on toon muutunud süngemaks.

Kõige ilmekam on Saksa valitsuse kümneaastase võlakirja tootluse negatiivseks muutumine. Ulatuslike varaostu-programmide, pankadele suunatud odava laenu raha ning mõõdukalt negatiivsete intressimäärade kõrval ei ole Euroopa Keskpangal jäänud alles palju võimalusi, kuidas saavutada inflatsiooni eesmärki.

Ära on veel proovimata keskpankades hoitavate reservide mitmetasandiline negatiivsete intressimäärade süsteem. Selle rakendamise üle on viimastel päevadel palju spekuldeeritud. Selline süsteem võimaldaks keskpangal pankadele suurt kahju tegemata keskpanga intressimäärade senisest negatiivsemaks muuta. Samas on siin ka piir ees. Selle piiri seab sularaha.

Kus on taluvuse piir?

Sularaha tagab praegu nullprotsendilise tootluse. Kui nüüd aga peaks eurosooni tabama uus kriis, millest ajalooliselt on tavaliselt välja tulnud intressimäärade oluliste kärbete abil, siis negatiivsetel intressimäärade tasemelt kolme kuni nelja protsendipunkti võrra veel allapoole tulemine võiks tekitada juba olulisi probleeme finantssektoris.

Sularaha võib osutuda tootlikumaks varaks, mis võiks tuua kaasa klientide hoiuste väljavoolu pankadest. Mõõdukalt negatiivsete intressimäärade tingimustes on pangad seetõttu vältinud negatiivsete intressimäärade ülekandmist tavahoiustajatele.

Seda pole teinud isegi Taani pangad, kes on pidanud toime tulema maailmarekordili-

TIIT MEIDLA
FRM (financial risk manager)

”Euroopa Keskpanga negatiivsete intressimäärade poliitika võimalused on piiratud. Lahendus saaks olla sularaha täielik kaotamine või negatiivse intressimäärade kehtestamine sularahale.

se negatiivsete intressimäärade kehtivusajaga.

Kust täpselt jookseb negatiivsete intressimäärade taluvuse piir, ei ole kerge öelda. Kui vaadata finantsinstrumentide hinnastamist turgudel, siis võiks see olla kusagil miinus 1–2 protsendi juures.

Sularahaga opereerimine on digimaailmas järjest tüliskam ning riigid liiguvad kiiresti sularahavaba ühiskonna poole. Mida digitaalsemaks ühiskond muutub, seda kaugele negatiivsete intressimäärade taluvuse piir nihkub.

Sularahaarveldused on aeglased ja kulukad. Osas riikides vajub sularaha vaikselt, kuid kindlalt ajaloo prügikasti. Eredaimaks näiteks on Rootsi, kus sularahateenuse tagamiseks on riik juba sunnitud pankadele survet avaldama. Maailma vanim (ja innovatiivsem) keskpank töötab aga nn elektroonilise sularaha (e-krona) kasutusele võtmise suunas.

Võimalus raha kiiresti elektrooniliselt üle kanda muutub järjest mugavamaks ja kiiremaks ning selle väärtus kasvab jõudsalt. Eestiski jõuab pangakontol olev raha ühest pangast teise juba sekundite vältel 24/7. Tõenäoliselt ei kujuta me tänapäeval enam hästi ette situatsiooni, kus näiteks kaubandustehingud toimusid sularahamaksete alusel.

Sularaha eeliseks on anonüümsus. Sellest võidavad peamiselt maksude tasumisest kõrvalehiilijad (näiteks ümbrikupalkade maksmine) või siis kriminaalset tulu saavad isikud. Seetõttu on ka arusaadavad Euroopa Keskpanga samud, mille tulemusena alates sellest aastast enam uusi 500eurosed kupüüre ringlusesse ei lasta.

Sularaha omab veel rolli maksevahendina väiksemat sorti IT-tõrgete ja -häirete kor-

ral. Neid kordi, kus poes kaardimakseid vastu ei võeta, on siiski väga harva ja sellised olukorrad lähenevad tavaliselt kiiresti. Sularaha on praegu veel vajalik vaid kõige ekstreemsemate kriiside korral.

Eraldi kurss sularahale

Eelneva tõttu on Euroopa Keskpanga negatiivsete intressimäärade poliitika võimalused piiratud. Lahendus saaks olla sularaha täielik kaotamine või negatiivse intressimäärade kehtestamine sularahale. Kuna sularaha on praegu vaid ainus seaduslik maksevahend, siis seda kiirelt kaotada ei ole lihtne. Oma osa on ka välja kujunenud traditsioonidel.

Sularahale negatiivsete intressimäärade rakendamist on varem proovitud. Senised katsetused, mis hõlmavad kupüüride tembeldamist ja nende pealt maksu tasumist, ei ole osutunud efektiivseks.

Eelmise aasta keskel tuli aga IMF välja lihtsa ideega sularahale negatiivse intressi kehtestamiseks. Kõik, mis selleks vaja teha, on kehtestada eraldi kurss sularahale, mille alusel pangad saavad sularaha oma keskpangas asuvale kontole elektrooniliselt deponeerida.

Sularahakurssi saaks negatiivse intressimäärade poliitikat viljelev keskpank määrata rakendatava intressipoliitika järgi.

Sularahakurssi mõte on lihtsustatult selles, et kui pank toob keskpanga sularaha, siis arvelduskontole laekub kurssi järgi väiksem summa. Sularahakurssi kehtestamine tähendaks efektiivset negatiivset intressimäärade sularahale ning kaotaks negatiivsete intressimäärade alampiiri, kuna kurssi kaudu kanduks see edasi ka pankade klientidele. Kursi kehtestamisega kaoks oht finantsstabiilsusele.

ETTEVÕTLUSMUINASJUTT

Une-Mati miljoniidee

RAILI STINA REIDLA
Aegviidu Kooli 8. klassi õpilane

Elas kord üks Une-Mati, kellest te loomulikult kõik kuulnud olete. Just seega Mati, kes teile uneliiva silmadesse puistab.

Ühel hilisõhtul, kui Kati vaaritas parasjagu süüa ning Mati luges ajalehte, nägi mees seal ühte kuulutust. “OTSIN ENDALE MANTLIPÄRIJAT! HELISTA JA RÄÄGIME!” Selsamal hetkel kargas Mati tugitoolist püsti ja hõikas naisele: “Ma tean, mis ma teen! Mul on ka vaja leida endale mantlipärija. See, kellele ma annan üle oma väärika uneliiva puistamise töö. Mul oleks vaja panna ajalehte kuulutus.”

Kuna unemehe töö polnud kõige suurem rahateenimise allikas, ei elanud nad naisega eriti heades tingimustes. “Meil ei ole ju raha, millega kõike seda ajaleheasja endale lubada,” ütles Kati kurvalt.

ti jälle tööd ise. Aeglaselt, aga töö pidi ju tehtud saama.

Ühe pika tööpäeva õhtul läks Mati üle vaatama oma uneliiva varusid ja see, mis ta nägi, pani õhku ahmima. Tema liivavarudest oli alles ainult üks kott.

Järgmisel päeval proovis Mati ise toota liiva materjalidest, mida ta koduhoovist leidis. Kõigepealt võttis ta paekivi, kuid lõhkus purustades hoopis blenderi ära. Seejärel katsetas ta plastmänguautoga, enda vana tuhvliga, Kati kontsakingadega ja betoonplokiga, aga kõik vedas viltu.

Hommikusöögilauas vaatas Kati oma meest ja lausus: “Aga miks sa rügas üksi? Ära võta kõiki maailma ülesandeid oma õlule. Mõtle suuremalt ja mitu sammu ette!” Seekord mõtles Mati, et tal on päris tark naine.

Mati müüs maha oma päevinäinud auto ja tüüris endale selle raha eest vana tehasehoo-

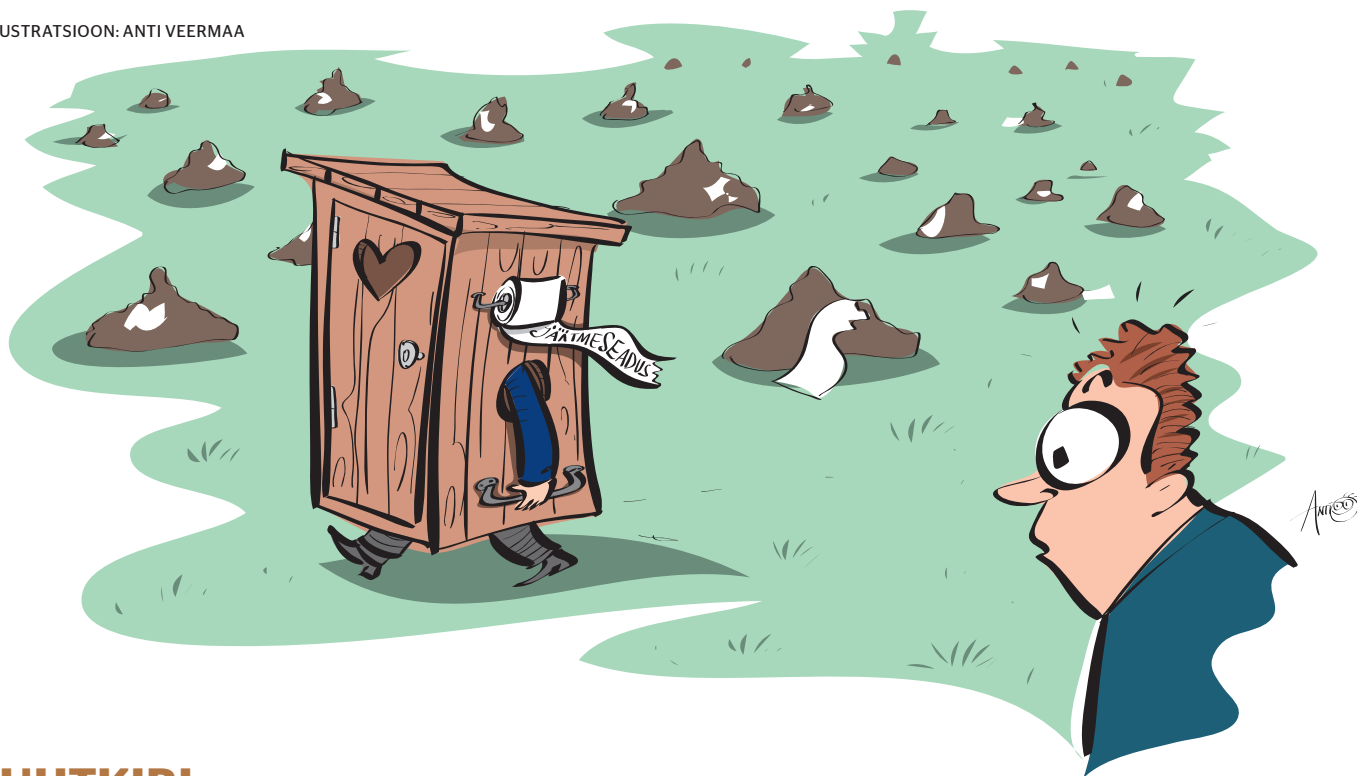
ne. Ta võttis tööle seitse põialpoissi, sest tundus, et Lumehele bekesel polnud nendega enam midagi peale hakata.

Ta palkas tööle targa sekretäri, kes aitaks teda mõtete teostamisel. Aga uneliiva puudus oli jätkuvalt suur. Mati plaanis alustada koostööd Hambahaldjaga: ta plaanis jahvatada laste hammastest neile endile liiva. See oleks kiire ja odav, samas väga keskkonnasäästlik ja materjali kokku hoidev. Mõeldud, tehtud!

Kuna asjaajamist oli palju, võttis Mati firma kaasjuhiks Kati. Kõik seitse põialpoissi töötasid usinalt. Mati maksis neile väga hästi, kuid teenis ise veel paremini. Nende firma sai kuulsaks ühe terve maailma. Hammastest tehtud öko-uneliiv oli uus suur maailmavalutaja.

“JA EESTI” ETTEVÕTLUSMUINASJUTTUDE KONKURSI II KOHT 7–9. KLASSIDE ARVESTUSES; ÄRIPÄEVA ERIPREEMIA.

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

EKRE ministrite sõda alaku prügimaffiast

Riik laseb pättidel karistamatult prügimägesid kokku kuhjata ning maksumaksja ja keskkonna arvel rikastuda. See tuleb lõpetada.

Äripäeva kaanelugu kirjeldab levinud kuritegelikkuse skeemi, kus ettevõtte taotleb renditud maatükile jäätmeo, võtab turuhinnast odavamalt jäätmeid vastu ning kuhjab lühikese ajaga kokku lubatud kümneid kordi suurema prügimäe. Mõne kuuga teenitakse nii sadu tuhandeid eurosid ebaseaduslikku tulu. Siis kantakse firma tankistile ja pääsetakse vastutusest, sest keskkonnainspeksioonil ja -ametil ei ole piisavalt võimekust neid kontrollida, takistada või trahvida.

Äripäeva arvates tuleb poliitikutel riigikogus ja valitsuses kiiresti jäätmeajanduses vohavat mafiooslikku omavoli ohjeldama hakata: muuta jäätmeseadust, karmistada karistusi, anda ametkondadele juurde ressursse ja kaalutlusõigust, et nende tegevusest üldse mingit kasu oleks.

Praegu tegeleb keskkonnainspeksioon vaid üksikute juhtumitega, mille kohta on laekunud kaebus või mis on juhuslikult avastatud, ja nendegi puhul tundub, nagu üritaksid ametnikud sõelaga vett kandes tulekahju kustutada. Esiteks ei leia ametnikud ebaseaduslikke prügimägesid üles. Näiteks andis keskkonnaamet Betooni põiktänavale loa ladustada 450 tonni jäätmeid. Keskkonnainspeksiooni ametnik

läks seda kontrollima alles aasta pärast ja selleks ajaks oli seal 10 000–15 000 tonni jäätmeid. Siin võib kivi visata ka ametnike kapsaada – miks ei liikunud info loa kohta õigel ajal ametist inspeksiooni, et inspektor teaks kontrollima minna?

Karistused peaksid mõjuma

Nüüdseks on krunti rentinud firma omanikud hoopis teised isikud ja firma varatu. Seega võib inspeksioon teha lõputult ettekirjutusi ja määrata sunniraha, kasu sellest pole küünevõrdki. Kui kasumid ulatuvad sadadesse tuhandetesse, siis pole mõnest tuhandest sunnirahast kasu ka siis, kui tegelikult süüdlasest hõlmast kinni saadakse.

Päte distsiplineeriks kõrgemad trahvid ja võimalik kriminaalvastutus. Prokuratuur saab kriminaalasja algatada vaid siis, kui on keskkonnaohu, praegustel juhtumitel ei saa seda tõestada, sest valdavalt on tegu ehitus-lammutusjäätmetega. Kaaluda võiks, kas kurjategijaid peaks olulise rahalise kahju tekitamisel karmimalt kohtlema. Prügimäed tuleb suure tõenäosusega kõrvaldada maksumaksja kulul. Näiteks maksab 20 000 tonnise ebaseadusliku prügimäe likvideerimine Tallinnas

Silikaltsiidi tänaval, millest Äripäev mõne aasta eest kirjutas, miljon eurot. See on siiani alles.

On selge, et kui Harjumaa inspeksiooni 22 inspektorit ei jõua lisaks ebaseaduslike kütide, kalurite, metsaraidurite, saastajate jpt tegeleda 1100 jäätmeo või -tõendiga objekti kontrollimisega, siis tuleb selles suhtes midagi ette võtta. Senikaua, kuni seda ei tehta, jätkavad prügiäri šaakalid meie kõigi pügamist, reostades keskkonda, jättes tasumata maksud, kahjustades konkurentsi ja ausaid ettevõtjaid, kes on keskkonnahoidu investeerinud.

“Meie hinnangul on selliste ettevõtete puhul tegemist organiseeritud kuritegevusega,” ütles keskkonnainspeksiooni Harju büroo juhataja Neeme Kass otse sõnu. Prügimaffia ohjeldamine eeldab tõhusat koostööd EKRE ministrite all olevatelt asutustelt: politsei, maksu- ja tolliamet, keskkonnainspeksioon ja -amet. EKRE ministrid, kelle Mart Helme eile “sõjakaks” kuulutas, võiks oma sõda alustada siit.

LOE ÄRIPÄEVAST

Kaanelugu “Nahaalse prügiäri vastu riik hambutu” tänases lehes lk 4–6

REPLIIK

Uue võimuliidu hillitsetud maksupakett

Tulevase valitsuskooalitsiooni maksupoliitikat puudutavad kokkulepped jätavad esmasel vaatlusel tagasihoidliku mulje.

Kümnest punktist viis puudutavad eelkõige eraisikute maksukoormuse vähendamist ning hõlmavad maksude ja aktsiiside alandamist.

Kui elektri võrgutasude ja e-kirjanduse maksude alandamine peaks jätma rohkem raha kõigi taskusse, on ülejäänud eraisikute maksusoodustused suunatud kitsale siht-rühmale – välismaalt pensioni saajaid ning liitsihtotstarbe-

HANNES LENTSIS
PricewaterhouseCoopersi
maksuosakonna juht

» Lahenduseta on jäänud Eestit tulevikus ees ootavad väljakutsed.

ga maal elavaid koduomanikke pole palju.

Kümnest punktist kaks puudutavad merendust ja kui tegemist on kiiduväärt riigimeheliiku algatusega, on Eestil pikk maa minna ja konkurents pika ajalooga mereriikidega (nt Malta, Küpros või Panama) ei saa olema kerge teha.

Üldine sõnastus

Maapiirkondade regionaalarengu soodustamiseks väljajäetud ning piirikaubandust puudutavad algatused on aga niivõrd üldise sõnastusega, et

nende põhjal ei ole võimalik prognoosida, milliseid konkreetseid maksumeetmeid uus valitsus kavandab.

Positiivsena kõlab aktsiisipoliitika ülevaatamine ja piirikaubanduse ohjeldamise kavatsus.

Lahenduseta on jäänud Eestit tulevikus ees ootavad väljakutsed, nagu vananev rahvastik ning sotsiaalkindlustussüsteemi finantseerimine, äriühingu tulumaksusüsteemi reformimine või palgamaksude ja sotsiaalselt vähekindlustatute maksustamine.

Nutiajastu tööriist

www.teabevara.ee

Äripäeva teabevara veebis annavad nõu Eesti parimad eksperdid 18 erinevast valdkonnast. Teabevara keskkonnas pidevalt uuenev eesti- ja venekeelne erialane teave on praktiline, ajakohane ning mugav kasutada.

1243

RUUMI

ERINEVATEKS SÜNDMUSTEKS

SEMINARI

INVESTEERIMINE

Vananemine pakub võimaluse ri

Rahvastiku vananemine kogu maailmas tähendab kasvavat vajadust teatud tüüpi teenuste järele, mis annab aga omajagu võimalusi heaks investeeringuks.

AARO PERTMANN
kaasautor

Loomulikult on üks investeerimisvõimalus tervishoiuteenused, kuid siin tuleks teha valikuid, sest mitte kõik selle valdkonna teenused pole vananevale populatsioonile panustades võrdse kaaluga.

Aastakümneid tegutsevate üksikettevõtete kõrval on viimastel aastatel loodud ka selle teemaga seotud ETFe. Portaali bezing.com ETFide analüütik Todd Shriber toob nende hulgast esile Global X Longevity Thematic ETFi (LNGR), millele pandi alus vaid kolm aastat tagasi ja mis järgib Indxx Global Longevity Thematic Indexit.

Mainitud ETFi varade maht on üsna väike – vaid 17,1 miljonit dollarit. Aasta algusest tänaseni on tootlus olnud 13,48%, millega fond ületab enamikke traditsioonilisi tervishoiu valdkonna ETFe nii viimase kolme kuu kui ka 12 kuu lõikes.

Nõudlus suureneb

Proгноositakse järjest suurenevat nõudlust vanemaealise elanikkonna eluaseme, hoolduse, meditsiiniseadmete ja ravimite järele. Tehnoloogiline innovatsioon kiirendab seda suundumust, kuna lisanduvad uued faktorid, näiteks meditsiinitehnoloogiate robotid, järjest keerukamad meditsiinilised diagnostikad, personaliseeritud meditsiin jms. Suur osa LNGRI varadest on paigutatud tervishoiuseadmete sektoriga seotud ettevõtetesse, mis on aastate lõikes näidanud head tootlust.

Üks kiiremini kasvavaid sektoreid allharrusid on kandeseadmed (*wearables*), mille käive kahekordistub prognoosi järgi 2022. aastaks, ulatudes 27 miljardi dollarini.

Tendentsi toetab asjaolu, et enamik kõrges eas inimesi soovib elada kodus, kus nendel seadmetel on täita oluline abistav roll.

Modestmoney.com-i andmetel on praegu 8,5% rahvastikust üle 65 aasta vanused. Aastaks 2050 suureneb selle vanusegrupi osakaal 17%ni maailma elanikkonnast. Oodatav keskmine eluiga pikeneb 2050. aastaks kaheksa aasta võrra. Suurematest maadest nähakse probleeme tulevat eriti Jaapanis, mille elanikkond väheneb 2060. aastaks 30% ehk 40 miljoni inimese võrra. Selleks ajaks võib 40% Jaapani elanikkonnast olla 65aastased või vanemad. Ainuüksi üle 100aastaseid inimesi on Jaapanis praegu 70 000.

Rahvastik vananeb ka Hiinas

Ka maailma suurima rahvaarvuga riigis Hiinas vananeb elanikkond märgatavalt. Oxford Economicsi prognoosi järgi kasvab Hiina üle 65aastaste elanike osakaal 2027. aastaks praegusest 10,8%-lt 15,6%-le.

Hiina sotsiaalteaduste akadeemia andmetel ulatub selle sektori turuosa 2030. aastaks 13 triljoni jüaanini (2,06 triljoni USA dollarit). Sealse elanikkonna vananemisprotsessi kiirendab riigi kehtestatud ühe lapse poliitika. Investoreile võiksid olla lähtepunktiks vanurite hooldusega seotud ettevõtted, mis tegutsevad ka Pekingis või Shanghais – soovib kohalik alternatiivsete investeeringute juht (*head of alternative investments*) Steven Xing por-

» **Prognoositakse järjest suurenevat nõudlust vanemaealise elanikkonna eluaseme, hoolduse, meditsiiniseadmete ja ravimite järele.**

taalis theinvestor.jll. Mõlemas linnas on palju suure sissetuleku ja kõrge haridustasemega vanureid.

Märkimisväärne tulu ja pikaajaline stabiilsus pakuvad huvi institutsionaalsetele investoritele, kindlustusseltsidele ja fondidele, kes seda sektorit juba vaatavad. Viimase aja arengutest võiks välja tuua Singapuri ettevõtte Banyan Tree Holding-si ja Hiina kinnisvaragigandi Vanke loodud ühisetevõtte Mandri-Hiinas asuva Banyan Tree kinnisvara arenduse omandamiseks ja haldamiseks. See tegeleb vanemaealise elanikkonna elumute ja aktiivse vananemise projektidega.

Hiljuti rajati Shanghaisse rahvusvaheline meditsiinikeskus koos Alzheimeri tõve sihtasutusega. Projektis osalesid Austraalia vanurite hooldusfirma Provectus Care ja kinnisvarafirma Greenland Hongkong.

Leidub ka teisi ETFe

Global X Longevity Thematic ETFi kõrval leidub ka teisi ETFe, mille varade maht on suurem ja kättesaadavus siinsele investorile lihtsam. Üks neist on Vanguard Healthcare ETF (VHT), mis on laiapõhjaline börsil kaubeldav tervishoiusektori fond.

Üksikaktsiastest sobib selle valdkonnaga Johnson & Johnson (JNJ). See ettevõtte ei tooda ainult ravimeid, vaid tal on ka diagnostika ja meditsiiniseadmete segment, mis võib elanikkonna vananedes saada olulise kasvutõuke. JNJ pole küll kõige odavam (P/E suhtarv 25), kuid kasvuväljavaated tunduvad olema soliidised.

Teine kandidaat, mis võib saada pikaajaliselt tulu vananevalt elanikkonnalt, on kinnisvarainvesteeringute usaldusfond National Health Investors Inc (NHI). See on spetsialiseerunud vanemaealiste eluasemetele, õendusabile, meditsiiniliste büroo- ja hooldusteenustele, mis muude meditsiiniliste investeeringute tegemisele. Fondi investoreid on jagatud 183 rajatise vahel, mis

paiknevad 31 riigis. NHI võlakoorumus pole eriti suur. 2,75 miljardi dollarise varade kogumahu juures on pikaajalist võlga 1,28 miljardit. Selle fondi suurimad osakuomanikud on Vanguard Group, Blackrock ja Invesco.

Kulutused suurenevad

Portaali kiplinger.com andmetel prognoositakse, et aastal 2020 kulutab üle 60 aasta vanune elanikkond 15 triljoni dollarit. Seeniorid kulutavad osa sellest rahast reisimisele ja vananemistunnustega võitlemisele. Seetõttu pakuvad siin huvi kruisioperaatorid Carnival (CCL), Norwegian Cruise Line Holdings (NCLH), Royal Caribbean Cruises Ltd. (RCL) ja Botoxi tootja Allergan (AGN). Nende ettevõtete analüüsimine jäägu edaspidiseks. Siin on antud vaid põhilisemad näitajad.

BofA Merrill Lynchi strateegi Meijia Ma sõnuti on finantsteenuste ettevõtetel potentsiaali täita tohutu tühimik, mis puudub vanema generatsiooni säästude paigutamist. 50aastaste ja vanemate vanusegrupp omab 52% maailma rikkusest, kuid vaid üks neljast pensionärist on kasutanud professionaalset nõustajat. Sellest võimalikust tulevaseist nõustamisteenusest võivad kasu saada maaklerifirma Morgan Stanley (MS) ja kindlustusandja Principal Financial Group (PFG).

80% üle 65aastastest kannatab krooniliste haiguste all. Innovatiivsetel ettevõtetel, mis tegelevad vähi ja dementsuse ravi väljatöötamisega, on head võimalused kasvuks. Uurida tasuks biotehnoloogia gianti Celgenet (CELG). Järjest olulisemaks muutuvad ka hooldusettevõtted, nagu United Health Group (UNH).

Tööjõupuudus kui murekoht

Veel üks valdkonnaga seotud suund on kodu renoveerimine. Seenioride arvele langetab kiplinger.com-i andmetel pea pool ko-

dude renoveerimisega seotud kulutustest ja 87% beebibuumi (sõjajärgsest) põlvkonnast soovib vanaduses püsivat elupaika. See on hea uudis ettevõtetele Lowe's (LOW) ja Home Depot (HD). Kaaluda võiks ka kinnisvarainvesteeringutega seotud Ventast (VTR), mille portfelli kuulub 787 vanemaealistele mõeldud elamut.

Kuigi demograafid ja majandusteadlased on üksmeel elanikkonna vananemises, siis selle mõju majanduskasvu väljavaadetele on vähem arusaadav. Üldine mure on, et ülalpeetavate suhtarv (üle 65aastaste osakaal 15–64aastaste suhtes) tõuseb paljudes maades, sealhulgas USA-s, Euroopa Liidus, Jaapanis ja Hiinas. Kui see suhtarv tõuseb liiga kõrgele, kardetakse, et see võib kaasa tuua tööjõupuuduse, stagnatsiooni ja suurema koormuse riigikassale.

Ehkki oodatav eluiga on tõusnud kogu maailmas, on pensioniiga tõusnud harva samas tempos. Samas on pensionärid kasvav klientuur neile ettevõtetele, mis vastava valdkonna teenuseid pakuvad. Kuigi vanemaealiste panus majanduskasvu on juba antud, on nende teenuste eest tasujaks nüüd riikide sotsiaalprogrammid. See on justkui keinsismi erivorm. Kui kaua ja edukalt see võiks toimida, näitab aeg.

Osa vanemaealisest elanikkonnast pole aga mitte ainult hea tervise juures, vaid nad jätkavad ka osalisena majanduselusel, kirjutas Michael Hoffmann globalxfunds.com-i veergudel. Nad töötavad kauem mitte üksnes sellepärast, et nad on sunnitud, vaid nad ka tahavad ja suudavad seda.

Kujunemas on ka uued mõjutegurid püsikaupade kulutusteks. Kui ühiskonna ülalpeetavate suhtarv (*old-dependency ratio*) suureneb, siis kontrollivad seeniorid veelgi suuremat kapitali ja ostujõudu. Kuna eakate jõukuse osatähtsus kasvab, võib eeldada, et paljud tööstusharud investeerivad märkimisväärselt vanemaealiste turuosa hõivamiseks.

kastumiseks

▲ Kruisilaevaga Royal Princess tulnud turistid Tallinnas.
FOTO: RAUL MEE

220,2
miljonit üle 65aastast elab 2027.
aastal Hiinas, 2017. aastal oli sama-
ealiste arv 150,7 miljonit.

TASUB TEADA

Global X Longevity Thematic ETFi suurimad investeeringud

maht protsentides ETFi tervikust

Boston Scientific Corp (BXS)	3,95
Regeneron Pharmaceuticals Inc (REGN)	3,68
Chugai Pharmaceutical Co Ltd (4519)	3,63
Biogen Inc (BIIB)	3,41
Edwards Lifesciences Corp (EW)	3,38
Stryker Corp (SYK)	3,30

Tervishoiuseadmete tootjate osakaal fondis ja tervishoiuvaldkonna indeksis

osakaal protsentides

Global X Longevity Thematic ETF (LNGR)	36,41
Dow Jones U.S. Health Care Index (DJUSHS)	22

National Health Investors

turukapitalisatsioon	3,37 miljardit USD
hinna/kasumi suhe	21,4
dividendimäär	5,30%
töötajate arv	16
aktsia sihthind 12 kuuks	79,50 USD
hetkehind	78,55 USD

Mõned näited vanuritelts kasu lõikavatest ettevõtetest

Carnival Corporation (CCL)

turukapitalisatsioon	35,95 miljardit USD
P/E	11,81
dividendimäär	3,97%
sihthind	66,42 USD
võlg/omakapital	42,23%

Norwegian Cruise Line Holdings (NCHL)

turukapitalisatsioon	12,18 miljardit USD
P/E	13,18
sihthind	66,09 USD
võlg/omakapital	108,87%

Royal Caribbean Cruises (RCL)

turukapitalisatsioon	24,16 miljardit USD
P/E	13,5
dividendimäär	2,49%
sihthind	139,95 USD
võlg/omakapital	94,17%

Allergan (AGN)

turukapitalisatsioon	48,71 miljardit USD
dividendimäär	2,01%
sihthind	184,29 USD
võlg/omakapital	36,55%

ALLIKAS: BEZINGA.COM, FINANCE.YAHOO.COM, INVESTING.COM

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Inbank AS Niine 11, 10414 Tallinn, www.inbank.ee

BALTI ETTEVÕTETE EMITEERITUD VÕLAKIRJAD

võlakiri	ISIN kood	lunastamine	kupongi- määr	intressi- maksed	nominaal, €	emissiooni maht, €	kauplemis- koht
Creditstar	EE3300111517	1.06.2019	8,00%	kvartaalne	1 000	1 000 000	-
Creditstar	EE3300111533	1.06.2020	11,00%	kvartaalne	1 000	25 000 000	-
Storent Investments	LV0000802304	30.06.2020	8,00%	kvartaalne	100	10 000 000	Riia börs
Endover Aurora Nova	EE3300111582	14.12.2020	11,00%	kvartaalne	100	10 500 000	-
Endover Fabrik	EE3300111491	17.10.2020	11,00%	kvartaalne	100	7 500 000	-
luteCredit Europe All	EE3300111442	15.02.2021	12,00%	kvartaalne	100	5 000 000	-
Creditstar	EE3300111525	1.06.2021	12,00%	kvartaalne	1 000	10 000 000	-
PlusPlus Capital	EE3300111509	31.08.2021	10,00%	kvartaalne	100	5 000 000	-
Magnetic MRO	EE3300111608	21.12.2021	8,00%	kvartaalne	100	8 000 000	First North
Mainor Ülemiste	EE3300111343	5.04.2023	5,50%	kord poolaastas	100	10 000 000	First North

Tabel on esitatud turuülevaate andmiseks ja ei ole käsitletav väärtpaperite pakumisenä.

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 230, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

REKLAAM

REKLAAM

LEPINGUD METSANDUSES

I OSA

Milline leping metsa-
majandamisel valida?

II OSA

Kuidas tagada lepingu
täitmine ilma probleemideta?

49€ (km-ga 58,80 €)
ühele veebiseminarile

65,83€ (km-ga 79 €)
korraga mõlemale seminarile

Tutvu ja registreeri:
pood.aripaev.ee/veebiseminarid

Viib läbi:

MIRJAM VILI

Advokaadibüroo EnvirLaw partner ja vandeadvokaat

Metsamajandusudised.ee

Investor Toomase
Akadeemia

17.04.2019

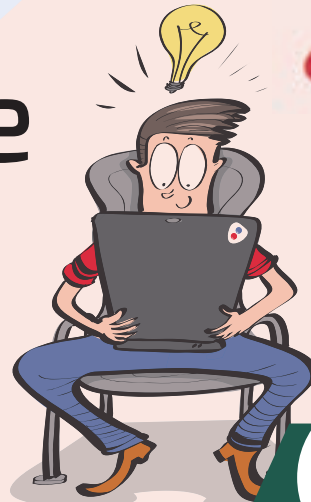
Vaido Veek

49€ (km-ga 58,80 €)

Börsikauplemise kiirkursus

Kuidas leida paljulubavaid kauplemisideid
ja analüüsida väärtpaperid ning valuutasid?

Info ja registreerimine: Äripäeva Akadeemia | tel: 667 0439 | e-post: akadeemia@aripaev.ee | akadeemia.aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Hakkab pihta!

Taas jõuab kätte aeg, mil iga investor, nii ka mina, jälgib börsidel toimuvat süvendatult ning pingsalt – jah, ma räägin tulemuste hooajast!

Kui Tallinna börsil kõlab avapauk juba täna, mil tulemused avalikustab Tallinna Kaubamaja, siis minule kõlab tulemuste hooaja avapauk tuleva nädala teisipäeval, 16. aprillil. Siis annab oma esimese kvartali majandustulemuste kohta aru LHV Group, mida mul on portfellis nii võlakirjade kui ka aktsiatena.

Ootused kõrgel

Ühtlasi võib teisipäeval avaldatavaid LHV tulemusi pidada neiks, mida kõige suurema hingevärinaga ootan. Arvestades, et otsustasin nii 29. jaanuaril kui ka 11. veebruaril soetada oma portfelli lisaks seal juba olnud LHV võlakirjadele ka kodumaise panga aktsiaid, on need mulle esimesed kvartalitulemused pärast investeerimisotsuse langetamist.

Olen õelnud, et usun LHV kasvu ning oma aktsiatest väiksema hinnaga kui 20 eurot ei loobu. Veebruaris avaldatud finantsprognoosi kohaselt loodetakse väljaantud netolaenude maht kasvatada sel aastal 1,18 miljardi euroni ning 2023. aastaks 2,41 miljardi euroni. Hoiuste maht peaks kasvama vastavalt 1,86 ja 3,31 miljardi euroni. Nelja aasta lõikes on prognoositav kasv pea kahekordne ning ma ei näinud investeerimisotsuse tegemisel põhjust, miks see ei peaks kajastuma ka aktsia hinnas.

Minu ainus murekoht LHV juures oli see, kuidas saab tõusvate intressimäärade ootuses laenumahtu niivõrd kiiresti kasvatada. LHV Grupi juht Madis Toomsalu rahustas mind tookord sellega, et euribori drastilist kasvu pole oodata ning finantssektori ettevõtetel kipub aktsia hind oma kapitali tootlusega (ROE) korrelatsioonis liikuma.

Numbreid vaadates prognoosib LHV selle aasta ROEks 18,3 ja aastaks 2023 juba 25,4 protsenti. See tähendab nelja aastaga 65protsendilist ROE kasvu. Prognoos on ilus, kuid kahtlemata on teisipäeval avaldatavad tulemused koht, kus LHV

» **Prognoos on ilus, kuid kahtlemata on teisipäeval avaldatavad tulemused koht, kus LHV saab mulle tõestada, et liigutakse tõesti lubatud kursil.**

PANE TÄHELE
Tulemuste avaldamise kalender

LHV Group	16. aprill
Facebook	24. aprill
Microsoft	24. aprill
Altria	25. aprill
EFTEN	25. aprill
Apple	30. aprill
Equinor	3. mai
Berkshire Hathaway	3. mai
Tallink	9. mai
Lerøy Seafood	14. mai
Tallinna Sadam	17. mai

saab mulle tõestada, et liigutakse tõesti lubatud kursil.

Ootan tõestust ka mujalt

Suure huviga ootan veel Tallinki tulemusi. Laevafirma näeb vaeva, et kompenseerida Soome turistide arvu vähenemist, ning probleeme valmistab neile ka prahtimistulude kahanemine. Positiivse poole pealt võib Tallinki bilansist välja tuua mõistliku võlataseme ning aasta algul tehtud otsuse osa kütuse hinnast fikseerida. Nüüd saangi näha, kuidas on hakkama saadud tihe- neva konkurentsiga Läänemerele.

Pingsalt vaatan ka välisturge. Nii eelseisev Brexit kui ka lennufirmade viimase aja nõrkus panevad küsima, kas Ryanair võiks lõpuks ometi saada noka taeva poole või on tegemist tõesti lootusetu peagi vastu maad põrkava juhtumiga. Huvitav aeg on ees ka Apple'il, keda pitsitab iPhone'ide müügi kasvu aeglustumine, mis on sundinud teda uusi tooteid välja mõtlema.

Loomulikult on tähtsad Microsofti ja Lerøy Seafoodi tulemused, kuna tegemist on minu portfelli suurimate positsioonidega. Kui mõlemad peaks libastuma, võin ka mina käpuli kukkuda, heade tulemuste korral saan aga ilmselt taas kirjutada maast leitud tuhandetest eurodest.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus.

PORTFELL
Kuidas läheb Toomase investeringutel?

päevane muutus

+0,08%

väärtus 320 497,05 eurot
65% aktsiad / **21%** raha / **12%** võlakirjad / **2%** ühisrahastus

Equinor	0,74
Baltic Horizon	0,7
Microsoft	0,5
LHV	0,5
EWZ	0,4
Altria	0,1
Lerøy Seafood	0,1
EFTEN Real Estate Fund III	0,0
Tallink	0,0
Berkshire Hathaway	-0,3
Facebook	-0,4
Apple	-0,4
Ryanair	-0,5
Tallinna Sadam	-0,92

Viimased tehingud

Ostis 29. märtsil 400 Swedbanki aktsiat hinnaga 12,50 € aktsia kohta. Tehingusumma oli 5013,39 € ja tehingutasu 14,09 €.
Müüs 2. aprillil 400 Swedbanki aktsiat hinnaga 13,72 eurot aktsia kohta. Tehingusumma oli 5488,05 € ja tehingutasu 14 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee.

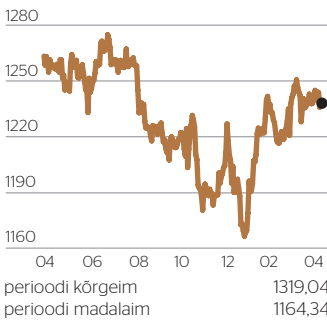
OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1238,23

-0,1% ▼

LENNUNDUS

American Airlines
kärpis käibeprognoosi

USA suurim lennukompanii American Airlines teatas, et kärpis esimese kvartali käibeprognoosi, kuna Boeing 737 MAXi lennukite lennukeeld ning osa renoveeritud Boeingu lennukite käsipagasi laekate probleemide tõttu pidi firma esimeses kvartalis tühistama üle 2000 lennu, vahendas Reuters.

Tühistatud lendude tõttu prognoosib American nüüd esimesel kvartalil käibe tõusu kohamiili kohta 1%, võrreldes varem prognoositud kuni 2% suuruse kasvuga.

American Airlines kärpis ka esimese kvartali kasumimarginaali prognoosi, viidates kõrgemale kütuse hinnale. Erakorralisi kirjeid arvestamata ootab lennufirma nüüd maksude-eelseks kasumimarginaaliks 2-4%, varasem prognoos oli 2,5-4,5%. American Airlines andis teada, et liiga vara on ennustada lennukelu alla sattunud Boeingu lennukitest tulenevat kogukulu. American Airlinesil on 24 uut Boeing 737 MAXi lennukit.

PANE TÄHELE

Merko Ehitus teeb ettepaneku maksta 2018. aasta eest dividendi 1 euro aktsia kohta.

Tallinna Sadama kaubavedude maht ja reisijate arv vähenesid.

Uber otsustas paisata börsile 10 miljardi dollari suuruse aktsiapaki.

BÖRSIKAUBAD

Kütused	10.04	Värvilised metallid	09.04
USD		USD/t	
Nafta IPE, bbl	71,01	Alumiinium LME	1866,5
Nafta NYMEX, bbl	64,34	Vask LME	6463
Mootoribensiin, t	701	Plii LME	1973,79
Diislikütus, t	628,5	Nikkel LME	13176,02
Kerge kütteõli, t	616,75	Tina LME	20900
Masuut (1% väävel), t	411	Tsink LME	2878,5
Maagaas Henry Hub, btu, USD			
Põllumajandus	10.04	Väärismetallid	10.04
nael = 453,59 g		USD/units, units = 31,105 g	
Kohv NYBOT, US\$/nael	94,15	Kuld COMEX	1306,627
Valge suhkru NYSE LIFFE, USD/t	327,5	Plaatina NYMEX	900,355
Kakao NYBOT, USD/t	2441	Palladium NYMEX	1385,35
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	164	Hõbe COMEX	15,22
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	360		

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,575	Singapuri dollar	SGD	1,522
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,860
Hiina juuan	CNY	7,550	Sveitsi frank	CHF	1,128
Hongkongi dollar	HKD	8,814	Taani kroon	DKK	7,465
India ruupia	INR	77,71	Tai baat	THB	35,724
Jaapani jeen	JPY	124,85	Tšehhi kroon	CZK	25,597
Kanada dollar	CAD	1,499	Türgi liir	TRY	6,411
Korea won	KRW	1279,64	Ungari forint	HUF	321,66
Norra kroon	NOK	9,579	USA dollar	USD	1,125
Poola zlot	PLN	4,282	Bitcoin/USD	USD	5267
Rumeenia leu	RON	4,757			

BÖRS

Tallinn

10.04

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelml, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,140	2,70	3090	-11,3	-6,7%	0,79	0,9%
Baltic Horizon Fund	1,340	0,71	42500	10,6	-	-	7,0%
Baltika	0,114	3,64	1020	-1,5	-74,7%	69,41	0,0%
EFTEN Real Estate Fund III	18,3	0	3510	9,4			3,7%
Ekspres Grupp	0,820	-5,20	9500	4886,7	0,0%	0,49	8,5%
Harju Elekter	4,800	0,00	4410	44,2	2,8%	1,27	5,0%
LHV Group	10,800	0,47	24080	10,6	18,5%	1,83	1,5%
Merko Ehitus	10,250	1,49	88940	9,4	14,2%	1,38	9,8%
Nordecon	0,980	-1,01	550	8,0	12,3%	0,95	6,1%
PRFoods	0,590	0,00	300	-34,8	-2,6%	0,95	0,0%
Pro Kapital Grupp	1,470	0,68	3030	4,6	21,9%	0,85	0,0%
Silvano FG	2,620	0,00	4240	8,7	29,6%	7,63	7,6%
Skano Group	0,570	0,00	0	-2,8	-24,1%	0,89	0,0%
Tallink Grupp	1,025	0,00	264620	17,2	4,9%	0,80	2,9%
Tallinna Sadam	2,150	-0,920	223440	23,1	7,043	1,538	
Tallinna Vesi	10,800	0,47	3380	8,9	26,2%	1,55	3,3%
Tin Kaubamaja	8,600	-0,46	77070	11,5	16,9%	1,553	7,3%
Trigon PD	0,510	0,00	0	-0,2	-650,0%	1,28	0,0%

Riia

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindeks	7,95	1,27		0,7	1,911
Latvijas Gaze	10,4	0	16,8	1,3	-
Olainfarm	6,08	-1,94	8,3	0,8	3,387
SAF Tehnika	3,12	7,59		1,0	0

Baltika ▲
+3,64%

Ekspres Grupp ▼
-5,20%

Helsingi

10.04

aktsia	hind, EUR	muutus eelml. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,10	-0,65	12,2	3,1	5,7
Citycon	9,08	0,67	97,4	0,8	0,9
Elisa	39,26	1,24	19,6	5,5	4,5
Finnair	8,21	-0,24	7,5	1,0	3,3
Fortum	19,35	3,34	19,7	1,4	5,9
HKScan	2,25	10,02		0,4	0,0
Huhtamäki	33,59	-2,21	22,9	2,9	2,4
Kesko	53,90	1,13	24,6	2,5	4,4
Neste Oil	32,90	0,55	32,4	5,4	2,3
Nokia	5,17	-0,21		1,9	3,7
Olvi	33,05	0,76	16,6	2,9	2,7
Stockmann	2,31	5,96		0,2	0,0
Stora Enso	12,00	2,13	9,2	1,4	4,3
UPM-Kymmene	26,58	0,80	9,4	1,4	4,9
Yli	5,35	0,00	32,1	0,6	5,1

Vilnius

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	1,885	2,72	13,5	1,8	7,1
Novaturas	8,350	0,6	12,0	4,6	6,3
Klaipėdos Nafta	0,442	0	10,5	0,9	10,1
Linas Agro	0,101	1	4,8	0,3	0,0
Panevezio Statybos Trestas	0,775	-0,64	6,8	0,3	0,0
Rokiškio Suris	2,700	2,27	24,2	0,8	3,8
Siauliai Bankas	0,446	-4,29	5,2	1,0	6,2
Snaige	0,179	0		1,0	0,0

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor

EUR/SEK ▲
10,442

EUR/RUB ▼
72,52